

ทุน มนุษย์

และสถานการณ์การจ้างงาน ของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย

(เล่ม 1):
ข้อค้นพบเบื้องต้น
(แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ)

โดย

ภาณุภัทร จิตเที่ยง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม,
คณะรัฐศาสตร์,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อุทิศให้ผู้ลี้ภัยในเมืองทุกคนในประเทศไทย

ตีพิมพ์โดย

อไซล์แอคเซส ประเทศไทย

1111/151 บ้านกลางเมือง ถนนลาดพร้าว จันทน์เกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ (+66) 2-513-5228

www.asylumaccess.org

ตีพิมพ์ครั้งแรก ปี 2564

© อไซล์แอคเซส ประเทศไทย

บทสรุปผู้บริหาร

เกริ่นนำ

การศึกษานี้เกิดขึ้นจากความจำเป็นเร่งด่วน ที่จะต้องศึกษาทุนมนุษย์และสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานการณรงค์กีดกันเพื่อสิทธิในการทำงานของพวกเขา โดยสิทธิดังกล่าวได้ถูกละเลยอย่างจริงจัง ในระหว่างการจัดทำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. 2562 อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้ลี้ภัยในเมืองต้องเข้าสู่กระบวนการคัดกรองระดับชาติ และจะต้องพำนักอาศัยชั่วคราวในประเทศไทย มาตรา 63 ของพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 จึงเป็นช่องทางให้พวกเขาสามารถทำงานได้ หากเป็นไปตามสภาพการณ์นี้ ผู้ลี้ภัยเหล่านี้จะให้ความสนับสนุนต่อตลาดแรงงานของไทยอย่างไรบ้าง? เพื่อตอบคำถามดังกล่าว เราจำเป็นต้องศึกษาต้นทุนมนุษย์และศักยภาพของผู้ลี้ภัยในเมือง รายงานนี้ช่วยปิดช่องว่างดังกล่าว โดยการนำเสนอจากผลการสำรวจขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้น ในขณะที่การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังจะส่งผลกระทบต่อไป รายงานนี้จึงเป็นการสำรวจสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองระหว่างการแพร่ระบาดของโรค เปรียบเทียบกับช่องก่อนหน้า ซึ่งจะทำให้มีข้อมูลเพิ่มเติมว่า การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการทำงานและความเสี่ยงของผู้ลี้ภัยอย่างไร

ผลลัพธ์ที่เสนอในรายงานนี้ เป็นข้อมูลด้านอุปทานเพื่อพิสูจน์ต้นทุนมนุษย์ที่มีอยู่ของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย โดยเน้นที่ทักษะ การศึกษา และประสบการณ์การทำงานก่อนหน้านี้ของพวกเขา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย รายงานนี้ช่วยจำแนกแนวทางซึ่งผู้ลี้ภัยในเมืองได้ใช้ประโยชน์จากต้นทุนมนุษย์ของตนในประเทศไทย จากการสำรวจสถานการณ์ด้านการจ้างงานของพวกเขา จากข้อค้นพบในรายงานนี้ รัฐบาลไทยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ในประเทศไทย จะสามารถวางแผนเพื่อให้สามารถปรับตัวผู้ลี้ภัยในเมืองให้เข้ากับตลาดแรงงานของไทย หรืออาจช่วยสนับสนุนการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในระยะยาว

วิธีวิทยา

รายงานนี้เป็นการพิจารณาต้นทุนมนุษย์ในฐานะเป็นกรอบการวิจัย โดยอ้างอิงนิยามของต้นทุนมนุษย์ขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) เมื่อปี 2541 และเน้นที่ทักษะ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา ทักษะด้านภาษา และคุณลักษณะอื่นของผู้ลี้ภัยในเมือง (เช่น เพศสภาพ ประเทศที่เป็นภูมิลำเนา ฯลฯ) ปัจจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นต้นทุน

มนุษย์ที่มีอยู่ของผู้ลี้ภัยในเมืองซึ่งจะทำให้เกิดผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจ การศึกษานี้ยังเป็นการสำรวจสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในปัจจุบัน ซึ่งมักถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดของตลาดแรงงาน เป็นการจำแนกโอกาสในการจ้างงานของผู้ลี้ภัยกลุ่มต่าง ๆ

สืบเนื่องจากการระบาดของโรคโควิด-19 รายงานนี้จึงจัดทำขึ้นผ่านการเก็บข้อมูลทางโทรศัพท์ เป็นการสำรวจที่เกิดขึ้นในช่วงสี่เดือนระหว่างเดือนกันยายน ถึงธันวาคม 2563 โดยมีการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านจรรยาบรรณอย่างเข้มงวดเพื่อปกป้องข้อมูลส่วนตัวของผู้ลี้ภัยแบบสอบถามแบ่งออกได้เป็นสี่ส่วน รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับประชากร ต้นทุนมนุษย์ที่มีอยู่ของผู้ลี้ภัย และสถานการณ์ด้านการจ้างงานในประเทศไทย และในระหว่างการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รายงานนี้เกิดจากการวิเคราะห์แบบตัวแปรเดียวและตัวแปรคู่ โดยอ้างอิงข้อมูลจากการสำรวจเทคนิคทั้งสองประการมีความเหมาะสม เนื่องจากมีเป้าหมายที่จะค้นหาข้อมูลขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับต้นทุนมนุษย์และสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย

งานศึกษานี้ใช้นิยามที่กว้างขวางของผู้ลี้ภัยในเมือง ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ลี้ภัยซึ่งถูกปฏิเสธคำขอสถานะ หรือผู้ที่ขอแต่ยังไม่ได้รับสถานะจาก UNHCR ก็จะถูกรวมอยู่ในการสำรวจครั้งนี้ด้วย รายงานนี้ยังอ้างอิงฐานข้อมูลจากอโซลัมแอคเซส ประเทศไทย (AAT) โดยจำกัดจำนวนผู้ให้ข้อมูล 140 คนจาก 10 ประเทศที่เป็นภูมิลาเนา รวมทั้งปากีสถาน โซมาเลีย เวียดนาม อิรัก อิหร่าน ซีเรีย อัฟกานิสถาน กัมพูชา ลาว และปาเลสไตน์ การศึกษานี้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบโควตา เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล เรานำเทคนิคการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นมาใช้เนื่องจากข้อจำกัดหลายประการ ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถสำรวจได้ครบตามสัดส่วนตัวแทนของผู้ลี้ภัย รวมทั้งเพศสภาพ และเป็นผู้ลี้ภัยจากประเทศที่เป็นภูมิลาเนาทั้ง 10 ประเทศ

เวลา งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์ ต่างเป็นข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษานี้ การแพร่ระบาดของโรคยังเป็นปัญหาท้าทายเพิ่มเติมของการศึกษา นอกจากนั้น ปัญหาการมีเวลาว่างที่ไม่ตรงกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และล่ามในระหว่างการทำวิจัย ส่งผลให้การวิจัยครั้งนี้ไม่ครอบคลุมชาวศรีลังกาและชาวจีน เป็นการจำกัดจำนวนกลุ่มผู้ลี้ภัย ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งของการศึกษา คือการทำงานในหลายภาษาและต้องมีการแปลในเวลาเดียวกัน ทำให้เกิดความไม่แม่นยำด้านข้อมูลของคำตอบในบางคำถามระหว่างการสำรวจ ซึ่งต้องมีการแก้ไขด้วยการพูดคุยกับผู้สัมภาษณ์และล่าม

ข้อค้นพบที่สำคัญ

ต้นทุนมนุษย์ของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย

การศึกษา

- 79% ของผู้ให้ข้อมูลซึ่งมีอายุมากกว่า 18 ปีได้รับการศึกษาในระบบ ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมเป็นอย่างน้อย
- 22% ของผู้ให้ข้อมูลไม่ได้รับการศึกษาในระบบ
- ผู้ลี้ภัยชายมีแนวโน้มจะได้รับการศึกษาในระบบมากกว่าผู้ลี้ภัยหญิง
- ในบรรดาผู้ลี้ภัยชายในเมือง 98.5% ได้รับการศึกษาชั้นประถมเป็นอย่างน้อย ในขณะที่มีเพียง 58% ของผู้ลี้ภัยหญิงที่ได้รับการศึกษาในระบบ

ประสบการณ์การทำงานก่อนหน้านี้

- 70% ของผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์การทำงานก่อนเดินทางมาประเทศไทย เป็นงานรูปแบบที่แตกต่างกัน
- ประสบการณ์การทำงานของพวกเขา รวมถึงเกษตรกร ผู้ประกอบการ พ่อครัว พยาบาล นักบัญชี ครู และผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์
- ผู้ลี้ภัยชายมักจะมีประสบการณ์การทำงานก่อนหน้านี้มากกว่าผู้ลี้ภัยหญิง

ทักษะ

ทักษะด้านแรงงาน

- มากกว่า 95% ของผู้ให้ข้อมูล ระบุว่า มีทักษะการทำงานอย่างน้อยอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ การผลิต หัตถกรรม ก่อสร้าง ทำอาหาร เจ้าของธุรกิจและผู้ประกอบการ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ ทำนาและเกษตรกรรม
- การทำอาหารเป็นทักษะโดยทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด ตามมาด้วยการทำนาและเกษตรกรรม ก่อสร้าง หัตถกรรม ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ การผลิต และผู้ประกอบการ

ทักษะด้านภาษา

- มากกว่า 85% ของผู้ให้ข้อมูลเข้าใจภาษาพูดอย่างน้อยสองภาษา
- ภาษาพูดที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มเข้าใจคือภาษาอังกฤษ 50% ของผู้ให้ข้อมูลพูดภาษาอังกฤษได้
- 15% ของผู้ลี้ภัยในเมืองในการสำรวจระบุว่า รู้ภาษาไทย ส่วนใหญ่จะอพยพมา

จากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะเวียดนาม

- ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของทักษะด้านภาษาระหว่างผู้ลี้ภัยในเมืองชายและหญิง

สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย

ก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

- 74 % ของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มีสร้างรายได้ในเศรษฐกิจนอกระบบ ก่อนการแพร่ระบาดของโรค แม้จะมีข้อห้ามไม่ให้ผู้ลี้ภัยในเมืองทำงานอย่างถูกกฎหมาย และอย่างเป็นทางการในประเทศไทย
- 20% ของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดซึ่งบอกว่ากำลังทำงานอยู่ในประเทศไทย เคยทำงานอย่างน้อยสองประเภท
- ผู้ให้ข้อมูลได้รับค่าจ้างแตกต่างกันไป บางคนได้รับค่าจ้างเพียง 40 บาท/วัน จากการเก็บพริก ส่วนคนอื่นอาจได้รับค่าจ้างมากถึง 800 บาท/วัน จากการทำงานให้กับองค์กรต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดด้านทักษะ
- การศึกษา ทักษะด้านภาษาไทย และเพศสภาพ ให้ข้อมูลถึงสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทยก่อนการแพร่ระบาดของโรค
- ผู้ลี้ภัยในเมืองที่ไม่เคยได้รับการศึกษาในระบบ มีความเสี่ยงมากกว่าถึงสามเท่าที่จะไม่ได้รับการจ้างงานในประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นที่ถูกบังคับให้โยกย้ายถิ่นฐาน แต่เคยได้รับการศึกษาในระบบมาก่อน
- การขาดการศึกษาในระบบไม่ได้ทำให้ไม่มีงานทำเสมอไป เนื่องจากเกือบครึ่งหนึ่งของผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาในระบบ สามารถหางานทำในประเทศไทยได้
- ผู้ลี้ภัยซึ่งเคยทำงานในประเทศของตนเอง เคยทำงานในประเทศไทยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม 20% ของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานก่อนหน้านี้ ไม่สามารถหางานทำได้เมื่อเดินทางมาถึงประเทศไทย
- 30% ของผู้ที่ไม่รู้ภาษาไทย ไม่เคยทำงานในประเทศไทยมาก่อน เมื่อเปรียบเทียบกับ 9.5% ของผู้ที่รู้ภาษาไทย
- ก่อนเกิดโรคโควิด-19 ผู้ลี้ภัยส่วนใหญ่จากทุกเพศสภาพต่างเคยทำงานในประเทศไทย สัดส่วนของผู้ลี้ภัยชายที่เคยทำงาน จะสูงกว่าผู้ลี้ภัยหญิงเล็กน้อยที่ 83% กับ 64% ตามลำดับ

ระหว่างการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (ณ เดือนธันวาคม 2563)

- สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ

ระหว่างการแพร่ระบาดของโรค

- มีเพียง 29% ของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดที่ยังมีงานทำในเดือนธันวาคม 2563 ลดลงจาก 74% ช่วงก่อนโควิด
- ผู้ให้ข้อมูลที่ยังมีงานทำอยู่ ยังคงทำงานต่อไปได้ด้วยความเมตตาของนายจ้าง และยอมรับค่าจ้างน้อยลง
- ผู้ให้ข้อมูลชายสามารถรักษางานที่ตนเองมีอยู่ได้ ดีกว่าผู้ให้ข้อมูลหญิงเล็กน้อย
- การระบาดของโรคส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสถานการณ์ด้านการจ้างงาน ในทุกกลุ่มการศึกษา โดยเฉพาะผู้ที่ไม่เคยได้รับการศึกษาในระบบ หรือได้รับการศึกษาชั้นประถม และคนที่จบจากวิทยาลัยเทคนิค อัตราการจ้างงานของพวกเขาอยู่ที่ 7%, 13% และไม่มีการจ้างงานตามลำดับ
- มีกลุ่มการศึกษาเพียงสองกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงสามารถรักษาการจ้างงานไว้ได้ รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลที่มีปริญญาโท เอก และผู้ที่จบมัธยมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนที่ทำงานที่ใช้ทักษะระดับกลางหรือค่อนข้างสูง
- ทักษะด้านภาษาไทยและจำนวนทักษะด้านต่าง ๆ ไม่ทำให้เกิดความแตกต่างในแง่การจ้างงานระหว่างการแพร่ระบาดของโรค ไม่ว่าผู้ลี้ภัยจะรู้ภาษาไทยหรือไม่ อัตราการจ้างงานของพวกเขาอยู่ที่ประมาณ 25%

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในขณะที่ภูมิทัศน์ด้านผู้ลี้ภัยระดับโลกเปลี่ยนแปลงไปในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าทุกภาคส่วน รวมทั้งภาคประชาสังคมและรัฐบาลไทย ต้องพิจารณาถึงต้นทุนมนุษย์และสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองอย่างจริงจังมากขึ้น ถ้ารัฐบาลประเทศที่รองรับแรงงานรวมทั้งประเทศไทย ยังคงห้ามไม่ให้ผู้ลี้ภัยทำงาน แทนที่จะช่วยแก้ปัญหาให้พวกเขา จะไม่เพียงทำให้เกิดภาระเพิ่มขึ้นกับผู้ลี้ภัยเท่านั้น แต่ยังเป็นภาระกับรัฐบาลเอง ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐบาลประเทศที่รองรับแรงงานและสาธารณชนในประเทศดังกล่าว จึงควรพิจารณาว่าจะสามารถใช้ประโยชน์จากต้นทุนมนุษย์ของผู้ลี้ภัย ให้เกิดประโยชน์กับประเทศที่รองรับพวกเขาได้อย่างไร

- หน่วยงานและนักวิจัยระดับประเทศและนานาชาติควรขยายขอบเขตของการศึกษา ให้ครอบคลุมผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทยให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้มีข้อมูลด้านอุปทานที่ครอบคลุมและแม่นยำมากขึ้น สะท้อนถึงประชากรที่แท้จริงของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ เราจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องสนับสนุนให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลและการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

- เราจำเป็นต้องวิเคราะห์อุปสงค์ของตลาดแรงงาน เพื่อให้ตรงกับข้อมูลของตลาดแรงงาน การศึกษาเช่นนี้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการจ้างงานในประเทศไทย และการสนับสนุนการปรับตัวของผู้ลี้ภัยในเมือง การจับคู่ของตลาดแรงงานจะช่วยให้เกิดการจัดอบรมที่สร้างความเข้มแข็งและช่วยให้ผู้ลี้ภัยในเมืองเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน
- ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดควรมองว่า ผู้ลี้ภัยในเมืองเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ สามารถพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์กับประเทศที่รองรับ เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลสามารถร่วมมือกับภาคประชาสังคมและหน่วยงานธุรกิจ เพื่อจัดอบรมให้กับผู้ลี้ภัยในเมือง เพื่อสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากต้นทุนมนุษย์เหล่านี้ในตลาดแรงงาน และในภาคส่วนที่จำเป็นของเศรษฐกิจไทย รัฐบาลไทยสามารถใช้กฎหมายที่มีอยู่เพื่อช่วยให้เกิดการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองได้
- รัฐบาลไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ต้องให้ความสนับสนุนด้านการเงินและอื่น ๆ มากขึ้นกับผู้ลี้ภัยในเมืองระหว่างที่เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

กิตติกรรมประกาศ

รายงานนี้เป็นผลมาจากการแลกเปลี่ยนระหว่างไอซีเอ็มแอคเซส ประเทศไทย และผู้เขียน โดยทั้งสองฝ่ายเห็นชอบถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องศึกษา ต้นทุนมนุษย์และสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลในการรณรงค์กดดันเพื่อสิทธิในการทำงานของพวกเขา รายงานนี้เกิดขึ้นได้จากเจตจำนงและพันธกิจของคุณัยนา ธนวัฒน์ คุณปณิธิ เทียงตรง และคุณกรรณก วัฒนภูมิ จาก AAT ซึ่งให้ความสนับสนุนที่สำคัญกับโครงการนี้ คุณอุษุกร ลิ้มสิทธิกุล ol ให้ความสนับสนุนด้านเทคนิคในการจัดทำ การสำรวจผ่านแอป KoBoToolbox งานวิจัยนี้ได้รับความสนับสนุนเป็นอย่างดีจากผู้สัมภาษณ์ทั้งสามท่าน ได้แก่ คุณธนาวิทย์ หวังภูษเคนทร์ คุณธนภัทร จังพานิช และ คุณพลิชฐ์ วจนะดิษยาววงศ์ และผู้ลี้ภัยที่ทำหน้าที่ล่าม ดร. ศิริพงศ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา ยังให้ความเห็นและข้อเสนอแนะด้านสถิติที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง งบประมาณของโครงการนี้มาจาก AAT และ Grants for the Development of New Faculty Staff, Ratchadaphiseksomphot Endowment Fund, Chulalongkorn University ประการสุดท้าย โครงการนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้เลยหากปราศจากผู้ลี้ภัยในเมืองซึ่งเข้าร่วมในการสำรวจ รายงานนี้จึงเป็นการอุทิศให้กับพวกเขาทุกคน

ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้เขียน และไม่ได้สะท้อนถึงความเห็นของศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม หรือไอซีเอ็มแอคเซส ประเทศไทย

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	i
กิตติกรรมประกาศ	ix
สารบัญ	x
รายการของภาพและตาราง	xi
รายการตัวอักษรย่อ	xiii
เกริ่นนำ	1
วิธีวิทยา	7
ต้นทุนมนุษย์ของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย	16
สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย	25
บทสรุป	36
ข้อเสนอแนะ	38
บรรณานุกรม	40

รายการของภาพและตาราง

ภาพ

ภาพ 1. กรอบการวิจัย	8
ภาพ 2. จำนวนผู้ให้ข้อมูลเปรียบเทียบกับภาพรวมของประชากรผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย	12
ภาพ 3. ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูล	16
ภาพ 4. ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามเพศสภาพ	17
ภาพ 5. ประสบการณ์การทำงานของผู้ให้ข้อมูล ก่อนเดินทางมายังประเทศไทย	19
ภาพ 6. จำนวนทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูล	22
ภาพ 7. ทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูล	23
ภาพ 8. จำนวนภาษาที่พูดได้ของผู้ให้ข้อมูล	24
ภาพ 9. สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูลก่อนการแพร่ระบาดของโรค	26
ภาพ 10. สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูลก่อนการแพร่ระบาดของโรค จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในประเทศที่เป็นภูมิลำเนา	28
ภาพ 11. สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูลก่อนการแพร่ระบาดของโรค จำแนกตามจำนวนทักษะที่มี	29
ภาพ 12. สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูลก่อนการแพร่ระบาดของโรค จำแนกตามระดับการศึกษา	30
ภาพ 13. สถานการณ์ด้านการจ้างงาน ในประเทศไทยก่อนการแพร่ระบาดของโรค จำแนกตามทักษะภาษาไทย	31
ภาพ 14. สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูลระหว่างการแพร่ระบาดของโรค จำแนกตามเพศสภาพ	31
ภาพ 15. สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูลก่อนและระหว่างการแพร่ระบาดของโรค	32
ภาพ 16. สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูลระหว่างการแพร่ระบาดของโรค จำแนกตามเพศสภาพ	33
ภาพ 17. สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูลระหว่างการแพร่ระบาดของโรค จำแนกตามระดับการศึกษา	34

ตาราง

ตาราง 1. จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำแนกตามประเทศที่เป็นภูมิลำเนา	14
---	----

รายการตัวอักษรย่อ

AAT	อไซล์มแอคเซส ประเทศไทย
BMA	กรุงเทพฯ และปริมณฑล
BRC	Bangkok Refugee Center
EFA	นโยบายการศึกษาเพื่อปวงชน
GCM	ข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานที่ปลอดภัย
GCR	ข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ลี้ภัย
JRS	องค์การเยสุอิตสงเคราะห์ผู้ลี้ภัย
MoU	บันทึกความเข้าใจการกำหนดมาตรการและแนวทางแทนการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าว
NSM	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ (หรือ กลไกคัดกรองระดับชาติ)
OECD	องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
RSD	การกำหนดสถานะผู้ลี้ภัย
UNHCR	สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

เกริ่นนำ

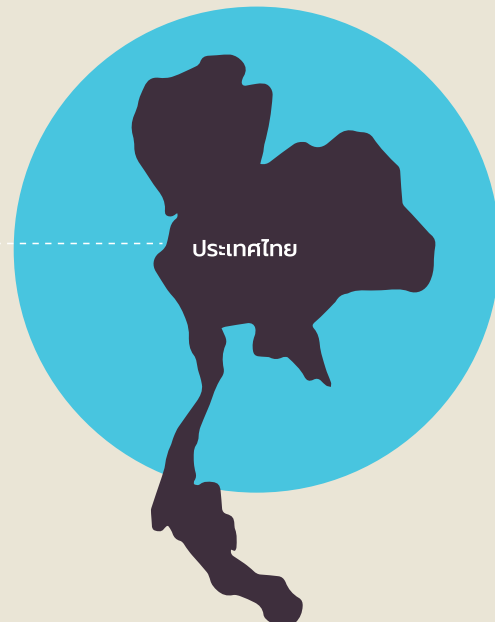
เกริ่นนำ

ข้อมูลพื้นฐาน

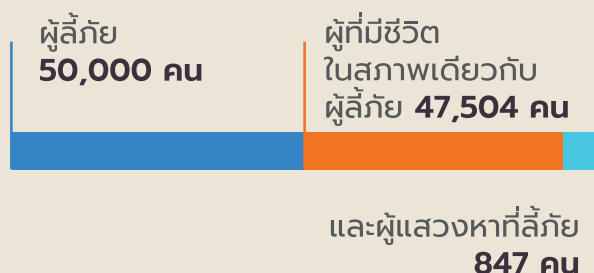
ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศหลักที่รองรับผู้ลี้ภัยมาหลายทศวรรษ โดยมีผู้ลี้ภัยกว่าหนึ่งล้านคน ส่วนใหญ่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมาขอที่พักพิงชั่วคราวในประเทศไทย ก่อนจะเดินทางกลับประเทศของตนเองหรือลี้ภัยไปประเทศที่สาม

จนถึงเดือนมกราคม 2564 UNHCR (2564: 2) รายงานว่า ประเทศไทยยังคงเป็นที่รองรับของผู้ลี้ภัย ประมาณ 50,000 คน โดยในจำนวนนี้ 47,504 คนอาศัยอยู่ในสภาพที่เป็นผู้ลี้ภัย และอีก 847 คนเป็นผู้แสวงหาที่ลี้ภัย ในบรรดากลุ่มประชากรเหล่านี้ ประกอบด้วยผู้ลี้ภัยในเมืองประมาณ 5,000 คน ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล อย่างไรก็ตาม รายงานหลายฉบับยอมรับว่า ตัวเลขที่แท้จริงของผู้ลี้ภัยในเขตเมืองยังคงมีความคลุมเครือ (เช่น Kulvmann, 2560) หากใช้นิยามของผู้ลี้ภัยตามอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 (นับจากนี้เรียกอนุสัญญา พ.ศ. 2494) และพิธีสาร พ.ศ. 2510 สถิติของ UNHCR จะไม่ครอบคลุมถึงบางกลุ่มซึ่งก็ระบุว่าตนเองเป็นผู้ลี้ภัยเช่นกัน รวมทั้งผู้ลี้ภัยที่พยายามขออุทธรณ์คำสั่งการกำหนดสถานะ และกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งยังไม่ได้เข้าสู่กระบวนการกำหนดสถานะ รวมทั้งชาวโรฮีนจา

ด้วยเหตุดังกล่าว จำนวนผู้ลี้ภัยในเมืองที่แท้จริงในประเทศไทยอาจสูงกว่านี้

● ณ เดือนมกราคม 2564, UNHCR (2564: 2) รายงานว่าประเทศไทยยังคงเป็นที่รองรับโดยประมาณของ

ข้อจำกัดเนื่องจากนิยามของผู้ลี้ภัยตามกฎหมายระหว่างประเทศ ส่งผลให้หลายองค์กรเลือกใช้นิยามที่กว้างขวางมากกว่า เพื่อออกแบบและดำเนินการตามโครงการให้ความสนับสนุนที่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อให้ความช่วยเหลือได้ครอบคลุมและมีส่วนร่วมมากกว่า (Fragomen, 2513) หน่วยงานเหล่านี้ต้องใช้แนวทางของตนเองในการจำแนกสถานะของผู้ลี้ภัย งานศึกษานี้รวมทั้งฐานข้อมูลที่อ้างอิง จัดทำขึ้นตามนิยามที่กว้างขวางของผู้ลี้ภัย เพื่อให้เห็นภาพรวมที่ครอบคลุมมากขึ้นของการขอที่ลี้ภัยในประเทศไทย รายงานนี้ครอบคลุมผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและเคสที่มีการปฏิเสธคำขอสถานะ และอยู่ระหว่างการอุทธรณ์คำสั่งกำหนดสถานะ กรณีที่กล่าวถึงผู้ลี้ภัย

ตามกฎหมายของไทย ผู้ลี้ภัยไม่มีสถานะตามกฎหมายอย่างเป็นทางการ ประเทศไทยไม่ได้ลงนามในอนุสัญญา พ.ศ. 2494 และพิธีสาร พ.ศ. 2510 ผู้ลี้ภัยจึงอยู่ภายใต้อำนาจของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 หมายถึงว่าพวกเขาอาจถูกจับกุม ควบคุมตัว และเนรเทศได้ (Coddington, 2563) อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลไทยพึ่งพาอย่างมีนัยสำคัญต่อมาตรา 17 ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เพื่อเป็นเครื่องมือกำหนดนโยบายชั่วคราว ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้ลี้ภัยบางกลุ่มสามารถอาศัยอยู่ชั่วคราวในประเทศไทยได้ โดยมีการจำแนกบุคคลเหล่านี้ออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้ง “ผู้พลัดถิ่นฐาน” หรือ “ผู้หลบหนีจากการสู้รบ” ขึ้นอยู่กับเครื่องมือด้านนโยบายที่รัฐบาลไทยนำมาใช้ในขณะนั้น รัฐบาลไทยยังอนุญาตให้ UNHCR และองค์กรภาคประชาสังคมให้ความช่วยเหลือประชากรผู้ลี้ภัยบางกลุ่มในด้านมนุษยธรรมด้วย

ในปี 2559 มีการกำหนดกลไกเชิงสถาบันที่เป็นองค์รวมมากขึ้นในการจัดการกับผู้ลี้ภัยในประเทศไทย หลังจากนายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้สัญญา 10 ข้อในที่ประชุมสุดยอดโลกของผู้นำในประเด็นวิกฤตผู้ลี้ภัยระดับโลก (โปรดดู กระทรวงการต่างประเทศ, 2559) มาตรการบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัยในเมืองประกอบด้วย

1

การออกกฎหมายป้องกันการทรมานและการบังคับให้สูญหาย และการปฏิบัติตามหลักการไม่ส่งกลับ

2

การจัดทำกลไกคัดกรองเพื่อจำแนกระหว่างผู้แสวงหาความคุ้มครอง กับผู้เข้าเมืองด้วยเหตุผลด้านเศรษฐกิจ

3

การปรับปรุงสภาพการควบคุมตัวและการแสวงหาแนวทางแทนการกักตัวเด็ก และ

4

การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและการศึกษาสำหรับผู้เข้าเมืองที่ไม่ปกติ

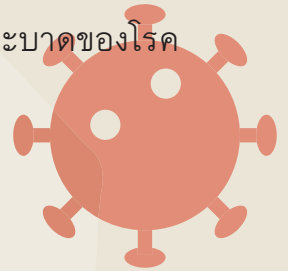
จนถึงปี 2562 เราได้บรรลุจุดหมายสำคัญหลายประการ กล่าวคือ ในเดือนธันวาคม 2561 ประเทศไทยได้ลงนามในข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานที่ปลอดภัย (Global Compact on Migration - GCM) และข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ลี้ภัย (Global Compact on Refugees - GCR) ซึ่งไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย และในวันที่ 21 มกราคม 2562 กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษา ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจ การกำหนดมาตรการและแนวทางแทนการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าว (นับจากนี้เรียก เอ็มโอยู) ที่ทำเนียบรัฐบาล (สภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2562) เอ็มโอยูนี้เป็นแนวทางให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองย้ายเด็กบางส่วนออกจากสถานกักตัวคนต่างด้าว ไปอยู่ในสถานสงเคราะห์และอยู่กับครอบครัวและตามบ้านเรือนต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม รายงานหลายฉบับตั้งข้อสังเกตว่า ยังมีเด็กบางคนที่ถูกกักตัวในสถานกักตัวที่สำคัญบางแห่ง (ประชาไท, 2563)

พัฒนาการสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักร และไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ (นับจากนี้เรียก กลไกคัดกรองระดับชาติ) (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) กลไกคัดกรองระดับชาตินี้ได้รับการประกาศใช้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2562 และมีผลบังคับใช้ในเดือนมิถุนายน 2563 หลังผ่านการคัดกรองและมีสถานะเป็น “ผู้ได้รับการคุ้มครอง” ตามกระบวนการคัดกรองระดับชาติแล้ว บุคคลที่ประสงค์จะแสวงหาที่ลี้ภัยในประเทศไทย จะได้รับสิทธิการดูแลสุขภาพ และได้รับอนุญาตให้พำนักอาศัยเป็นการชั่วคราวในประเทศไทย เด็กที่มีสถานะเป็นผู้ได้รับการคุ้มครอง ยังมีสิทธิได้รับการศึกษา อย่างไรก็ตาม จนถึงเดือนกรกฎาคม 2564 รัฐบาลไทยยังอยู่ระหว่างการจัดทำระเบียบ ขั้นตอนปฏิบัติ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคัดกรอง สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองทำหน้าที่เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายกลไกคัดกรองระดับชาติ มีเป้าหมายจัดทำมาตรฐานให้แล้วเสร็จภายในปี 2564 เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองยังได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อกำหนดสถานะผู้ลี้ภัย ด้วยความช่วยเหลือจาก UNHCR

แม้ความก้าวหน้าเช่นนี้จะเป็นเรื่องน่าชื่นชม ความท้าทายสำคัญอย่างหนึ่งของผู้ที่รอการคัดกรองและแสวงหาที่ลี้ภัยในประเทศไทย คือการจ้างงาน กลไกคัดกรองระดับชาติในร่างสุดท้ายไม่ระบุถึงสิทธิในการทำงาน ทำให้ไม่เกิดความชัดเจนว่า ผู้ได้รับการคุ้มครองจะทำงานอย่างเป็นทางการได้หรือไม่ เจ้าหน้าที่บางคนชี้ว่า บุคคลเหล่านี้ควรสามารถทำงานได้ เจ้าหน้าที่หลักในการร่างกลไกคัดกรองระดับชาติเคยกล่าวว่า ที่ไม่ครอบคลุมถึงสิทธิในการทำงานเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงกังวลว่า การให้สิทธิเช่นนี้อาจส่งผลให้ผู้ได้รับการคุ้มครองพำนักอาศัยในประเทศไทยต่อไปโดยไม่สิ้นสุด และจะกลายเป็น “ปัจจัยดึงดูด” ทำให้ผู้พลัดถิ่นฐานจำนวนมากหลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทย (Jittiang, 2562) อย่างไรก็ตาม มาตรา 63 ของพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 เป็นช่องทางที่ผู้ลี้ภัยในเมืองจะมีงานทำ เมื่อ

พวกเขาได้รับสถานะเป็นผู้ได้รับการคุ้มครองแล้ว และได้รับอนุญาตให้พำนักรักษาภัยในประเทศไทย เป็นการชั่วคราว หากผู้ลี้ภัยในเมืองสามารถทำงานได้ ผู้ลี้ภัยเหล่านี้จะมีส่วนช่วยให้เกิดประโยชน์อะไรต่อตลาดแรงงานของไทยในสภาพการณ์เช่นนี้?

ในการตอบคำถามดังกล่าว เราจำเป็นต้องศึกษาต้นทุนมนุษย์และศักยภาพของผู้ลี้ภัยในเมือง ด้วยเหตุดังกล่าว รายงานนี้จะช่วยปิดช่องว่างดังกล่าว โดยการนำเสนอจากผลการสำรวจขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้น ในขณะที่การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังจะส่งผลกระทบต่อไป รายงานนี้จึงเป็นการสำรวจสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองระหว่างการแพร่ระบาดของโรค เปรียบเทียบกับช่วงก่อนหน้านี้ ซึ่งจะทำให้มีข้อมูลเพิ่มเติมว่า การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการจ้างงานและความเสี่ยงของผู้ลี้ภัยอย่างไร

คำถามในการวิจัย

1

ต้นทุนมนุษย์ที่มีอยู่ของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทยคืออะไร?

2

สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย ก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นอย่างไร?

3

อะไรเป็นความท้าทายสำหรับสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย ระหว่างการแพร่ระบาดของโรค?

ความสำคัญของการศึกษา

งานศึกษานี้ทำให้ค้นพบข้อมูลด้านอุปทานของต้นทุนมนุษย์ที่มีอยู่ของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย เน้นโดยเฉพาะ ทักษะ การศึกษา และประสบการณ์การทำงานก่อนหน้านี้ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย รายงานนี้ช่วยให้สามารถจำแนกแนวทางที่ผู้ลี้ภัยในเมืองจะสามารถใช้ประโยชน์จากต้นทุนมนุษย์ของตนเองในประเทศไทย จากการสำรวจสถานการณ์ด้านการจ้างงานของพวกเขา จากข้อค้นพบในงานศึกษานี้ รัฐบาลไทย UNHCR กลุ่มภาคประชาสังคม และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในประเทศไทย จะสามารถวางแผนเพื่อให้สามารถปรับตัวผู้ลี้ภัยในเมืองให้เข้ากับตลาดแรงงานของไทย หรืออาจช่วยสนับสนุนการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในระยะยาว

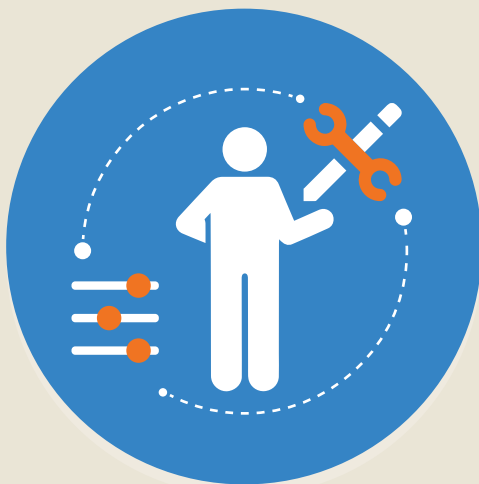
วิธีวิทยา

วิธีวิทยา

กรอบการวิจัย

งานศึกษานี้พิจารณาต้นทุนมนุษย์ในฐานะเป็นกรอบการวิจัย แนวคิดนี้มีประวัติความเป็นมาจากหนังสือ Wealth of Nations ซึ่ง Adam Smith ตระหนักถึงความสำคัญของความสามารถที่สมาชิกในสังคมได้รับ อย่างไรก็ตาม ต้นทุนมนุษย์ไม่ได้เป็นแนวคิดที่รู้จักกันกว้างขวางจนกระทั่งทศวรรษ 1960 ในยุคของนักเศรษฐศาสตร์แนวนีโอคลาสสิก รวมทั้ง Jacob Mincer, Theodore Schultz และ Gary Becker ได้นำแนวคิดนี้มาใช้เพื่อชี้ให้เห็นว่า การลงทุนในมนุษย์มีความสำคัญเช่นเดียวกับการลงทุนในเครื่องจักรกลเพื่อผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจ (Goldin, 2559) นับจากนั้นมา ต้นทุนมนุษย์จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก และเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญซึ่งหน่วยงานระดับโลกใช้ เพื่อวัดสัมฤทธิ์ของการพัฒนาประเทศ ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มธนาคารโลกได้ตีพิมพ์เผยแพร่รายงานดัชนีต้นทุนมนุษย์ประจำปี ซึ่งเป็นการสำรวจว่าแต่ละประเทศอาจได้รับประโยชน์จากศักยภาพของประชาชนของตนอย่างไรบ้าง (โปรดดู, เช่น The World Bank, 2564)

ภาพ 1 กรอบการวิจัย

ต้นทุนมนุษย์
(การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน
ทักษะ ฯลฯ)

สถานการณ์การจ้างงาน
(สถานะด้านการจ้างงาน
และค่าจ้าง)

ต้นทุนมนุษย์อาจนิยามได้หลายแบบ แต่นิยามซึ่งเป็นที่ยอมรับมากที่สุดเป็นขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) OECD นิยามว่าต้นทุนมนุษย์หมายถึง “ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และคุณลักษณะของบุคคล ซึ่งช่วยสนับสนุนการพัฒนาสวัสดิภาพส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ” (OECD, 2544, 18) แนวปฏิบัติว่าด้วยการวัดต้นทุนมนุษย์ของคณะกรรมการการเศรษฐกิจแห่งสหประชาชาติสำหรับยุโรป (United Nations Economic Commission for Europe - UNECE) (2556, 9) มีข้อสังเกตว่า นิยามว่าด้วยต้นทุนมนุษย์ของ OECD เมื่อปี 2544 มีลักษณะที่ “ครอบคลุม” และ “หลากหลายมิติ” ที่รวมถึงผลตอบแทนทั้งทางเศรษฐกิจและในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ดี เนื่องจากงานศึกษานี้เน้นโดยเฉพาะเกี่ยวกับต้นทุนมนุษย์ของผู้ลี้ภัยในเมืองที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของตลาดแรงงาน จึงเป็นการเลือกใช้นิยามที่แคบกว่าของต้นทุนมนุษย์ที่อยู่ในรายงานเมื่อปี 2541 ของ OECD กล่าวคือ ต้นทุนมนุษย์หมายถึง ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และคุณลักษณะของบุคคล ที่สำคัญต่อกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ” (OECD, 2541, 9) งานศึกษานี้ยังใช้การจำแนกต้นทุนมนุษย์ตามรายงานเมื่อปี 2541 ของ OECD โดยเน้นที่ทักษะ ประสิทธิภาพการทำงาน ระดับการศึกษา ทักษะด้านภาษา และคุณลักษณะของผู้ลี้ภัยในเมือง (เช่น เพศสภาพ, ประเทศที่เป็นภูมิลำเนา ฯลฯ) ปัจจัยเหล่านี้ช่วยสะท้อนถึงคุณลักษณะของต้นทุนมนุษย์ที่มีอยู่ของผู้ลี้ภัยในเมืองเพื่อผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจ

งานศึกษานี้ยังเป็นการสำรวจสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในปัจจุบัน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดของตลาดแรงงาน (โปรดดู สำนักงานสถิติแรงงาน สหรัฐอเมริกา, 2564) โดยเป็นการจำแนกโอกาสการจ้างงานสำหรับผู้ลี้ภัยกลุ่มต่าง ๆ และค่าจ้างของพวกเขา และจำแนกผู้ลี้ภัยว่าเป็น “ผู้ที่เคยทำงานแล้ว” โดยเคยทำงานและได้รับค่าจ้างในประเทศไทยมาก่อน และยังแบ่งเป็น “ผู้ที่ไม่เคยทำงาน” กรณีที่ไม่เคยทำงานในประเทศไทยมาก่อน สุดท้ายรายงานยังเปรียบเทียบสถานการณ์ด้านการจ้างงานก่อนและระหว่างการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งนี้เพื่อให้ทราบข้อมูลว่าจะสามารถสนับสนุนผู้ลี้ภัยในช่วงเวลาที่ท้าทายได้อย่างไร

การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

การสำรวจทางโทรศัพท์

การเข้าถึงผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทยเป็นเรื่องท้าทาย หลายคนต้องหลบซ่อนตัว บางส่วนต้องย้ายที่อยู่บ่อย ๆ เนื่องจากรัฐไทยไม่รับรองสถานะของพวกเขาตามกฎหมาย การใช้โทรศัพท์พูดคุยจึงเป็นแนวทางที่สะดวกมากสุดในการติดต่อกับผู้ลี้ภัย การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้การสื่อสารด้วยช่องทางนี้มีความเหมาะสม เนื่องจากการบังคับให้เว้นระยะห่างทางสังคม และบังคับให้สวมหน้ากากในประเทศไทย De Rada (2553) ยังชี้ว่า การสำรวจผ่านโทรศัพท์ยังช่วยเพิ่มสัดส่วนของประชากร ทำให้ผลการสำรวจความเห็นมีคุณภาพดีขึ้น เนื่องจาก

ผู้ให้ข้อมูลสามารถปกปิดอัตลักษณ์ของตนเองได้

ก่อนการสำรวจทางโทรศัพท์ ผู้สัมภาษณ์และล่ามจะเข้ารับการอบรมในเดือนกันยายน 2563 เพื่อเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ในการทำงาน และทำความเข้าใจกับแบบสอบถามและกระบวนการวิจัย ล่ามในการสำรวจครั้งนี้เป็นผู้ลี้ภัยในเมืองทั้งหมด ซึ่งเคยได้รับการอบรมมาหลายปีเกี่ยวกับการทำงานในคดีต่าง ๆ กับ AAT ล่ามยังให้ความเห็นเพิ่มเติมเพื่อช่วยในการออกแบบแบบสอบถามระหว่างการอบรม ทำให้สามารถเลือกใช้คำที่มีความเหมาะสมในบางภาษาได้ พวกเขายังช่วยชี้ให้เห็นข้อกังวลเกี่ยวกับเรื่องที่จะเฝ้าดูก่อนบางเรื่อง ความเห็นของพวกเขาจึงทำให้คุณภาพของแบบสอบถามดีขึ้นมาก

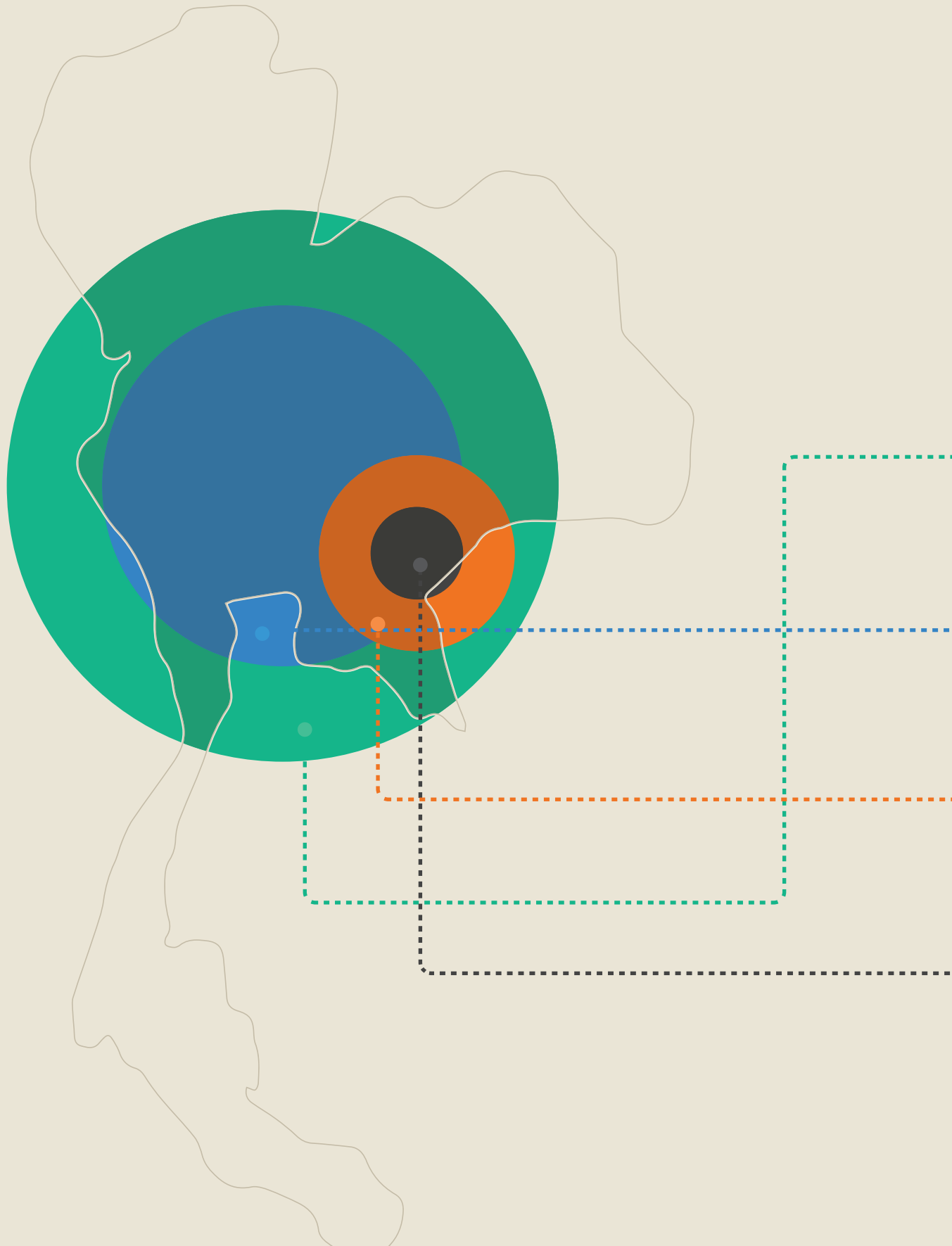
การสำรวจครั้งนี้เกิดขึ้นเป็นเวลาสี่เดือน ระหว่างเดือนกันยายนถึงธันวาคม 2563 โดยกำหนดเวลาให้สอดคล้องกับการทำงานของผู้สัมภาษณ์และล่าม ในการสำรวจ ผู้สัมภาษณ์จะนั่งคู่กับล่าม ซึ่งจะช่วยแปลไปพร้อม ๆ กันระหว่างการพูดคุยทางโทรศัพท์กับผู้ให้ข้อมูล จากนั้นผู้สัมภาษณ์จะใส่คำตอบเข้าไปโดยใช้แอป KoBoToolbox การสำรวจแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 40 นาทีถึงหนึ่งชั่วโมง ผู้สัมภาษณ์จะเริ่มการสำรวจโดยอธิบายความเป็นมาของโครงการ และขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล เมื่อได้รับความยินยอมตามเงื่อนไขของการวิจัยแล้ว ผู้สัมภาษณ์จะถามคำถามตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลอาจเลือกไม่ตอบบางคำถาม และเลือกที่จะหยุดการสัมภาษณ์เมื่อใดก็ได้ พวกเขายังได้รับคำตอบแทนจากการสละเวลาเข้าร่วมในการสำรวจด้วย

แบบสอบถาม

แบบสอบถามแบ่งออกได้เป็นสี่ส่วนใหญ่ ๆ ส่วนแรกเน้นข้อมูลด้านประชากร ส่วนที่สองเป็นการสำรวจต้นทุนมนุษย์ของผู้ลี้ภัย เน้นโดยเฉพาะทักษะ การศึกษา และประสบการณ์การทำงานก่อนเดินทางมาประเทศไทย ส่วนที่สามเป็นการสำรวจสถานการณ์ด้านการจ้างงานในประเทศไทย ก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่วนสุดท้าย เป็นการสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์การจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองระหว่างการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คำถามบางข้อเป็นคำถามปลายเปิด ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบคำถามและประเมินในเชิงคุณภาพได้

การวิเคราะห์

รายงานนี้ใช้การวิเคราะห์แบบตัวแปรเดียวและตัวแปรคู่ เพื่อคัดแยกข้อมูลออกจากแบบสำรวจแต่ละฉบับ เทคนิคทั้งสองประการมีความเหมาะสม เพราะเป็นการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อให้ข้อมูลขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับต้นทุนมนุษย์และสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย เราใช้ตารางไขว้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลแบบตัวแปรคู่ โดยเฉพาะเพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของตัวแปรในการสำรวจมีความชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ วิธีการเช่นนี้ยังช่วยในการตรวจสอบความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรจัดกลุ่มในการสำรวจครั้งนี้

ผู้ให้ข้อมูลและการสุ่มตัวอย่าง

ภาพ 2

จำนวนผู้ให้ข้อมูลเปรียบเทียบกับภาพรวม
ของประชากรผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย

ประชากรผู้ลี้ภัยในเมือง
ในประเทศไทยทั้งหมด

จำนวนผู้ลี้ภัยในเมือง
ตามข้อมูลของ UNHCR

จำนวนผู้ลี้ภัยในเมือง
จากฐานข้อมูลของ AAT

จำนวนผู้ให้ข้อมูล
ในการศึกษาครั้งนี้

เนื่องจากการศึกษานี้เลือกใช้นิยามที่กว้างขวางของผู้ลี้ภัยในเมือง ทำให้การสำรวจนี้ครอบคลุมผู้ขอรับการลี้ภัยซึ่งถูกปฏิเสธ หรือผู้ที่ยังอยู่ระหว่างการขอรับสถานะจาก UNHCR รายงานนี้พึ่งพาฐานข้อมูลของ AAT ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่เข้าถึงได้มากที่สุดสำหรับนักวิจัย ข้อมูลเหล่านี้ครอบคลุมผู้ลี้ภัยประมาณ 1,000 คนจาก 13 กลุ่ม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดด้านเงินและเวลา และเวลาว่างของล่าม การสำรวจนี้จึงจำกัดเฉพาะผู้ให้ข้อมูล 140 คนจาก 10 ประเทศที่เป็นภูมิลาเนา รวมทั้งปากีสถาน โซมาเลีย เวียดนาม อิรัก อิหร่าน ซีเรีย อัฟกานิสถาน กัมพูชา ลาว และปาเลสไตน์

การศึกษานี้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบโควตา เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล เรานำเทคนิคการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นมาใช้ เนื่องจากข้อจำกัดหลายประการ ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถสำรวจได้ครบตามสัดส่วนตัวแทนของผู้ลี้ภัย รวมทั้งเพศสภาพ และเป็นผู้ลี้ภัยจากประเทศที่เป็นภูมิลาเนาทั้ง 10 ประเทศ เนื่องจากฐานข้อมูลของ AAT ได้จำแนกผู้ลี้ภัยตามเพศสภาพ และประเทศที่เป็นภูมิลาเนาอยู่แล้ว ทำให้การสุ่มตัวอย่างแบบโควตามีความน่าเชื่อถือ เราได้คำนึงถึงความสมดุลด้านเพศสภาพเพื่อประกันสัดส่วนที่เหมาะสมของเพศสภาพทุกกลุ่ม งานศึกษานี้ยังได้วิเคราะห์ผู้ลี้ภัยในเมืองจากแต่ละประเทศที่เป็นภูมิลาเนา และได้เลือกผู้ให้ข้อมูลประมาณ 20-25% ของประชากรแต่ละกลุ่ม

จำนวนรวมของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามประเทศที่เป็นภูมิลำนเนา

ตาราง 1

ประเทศ ที่เป็นภูมิลำนเนา		จำนวน ผู้ให้ข้อมูล
	อัฟกานิสถาน	13
	กัมพูชา	1
	อิหร่าน	2
	อิรัก	4
	ลาว	1
	ปากีสถาน	48
	ปาเลสไตน์	4
	โซมาเลีย	27
	ซีเรีย	2
	เวียดนาม	38

รวม

140

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดในการสำรวจนี้มีอายุอย่างน้อย 18 ปี คนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีถือว่าเป็นผู้ติดตาม ผู้สัมภาษณ์ติดต่อผู้ให้ข้อมูล 146 คน แต่หกคนปฏิเสธที่จะเข้าร่วม จึงมีผู้ให้ข้อมูลเพียง 140 คนในการสำรวจครั้งนี้ (n=140) ตาราง 1 ระบุจำนวนผู้ลี้ภัยจากแต่ละประเทศที่เป็นภูมิลาเนา ผู้ให้ข้อมูล 67 คนเป็นผู้ลี้ภัยหญิง 72 คนเป็นผู้ลี้ภัยชาย และมีอยู่หนึ่งคนที่ไม่ระบุเพศ (non-binary) เนื่องจากมีผู้ให้ข้อมูลเพียงไม่กี่คนจากบางประเทศที่เป็นภูมิลาเนา การศึกษาครั้งนี้จึงไม่เน้นให้ประเทศที่เป็นภูมิลาเนา เป็นปัจจัยหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อจำกัด

มีข้อจำกัดหลายประการในการศึกษานี้ เวลา งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์เป็นข้อจำกัดซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงการพร้อม ๆ กัน การสำรวจนี้เกิดขึ้นระหว่างการระบาดของโรคพร้อมกับมีงบประมาณที่จำกัดที่จะจ่ายค่าตอบแทนให้กับผู้เข้าร่วม ล่าม และผู้สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากนี้ การสำรวจผ่านทางโทรศัพท์ยังต้องใช้ทรัพยากรมากมาย กรณีที่ทีมวิจัยต้องการติดต่อประชากรผู้ลี้ภัยทุกคนซึ่งอยู่ในฐานข้อมูลของ AAT ด้วยเหตุดังกล่าว เราจึงไม่สามารถสำรวจประชากรได้ทุกกลุ่ม ทางออกคือการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมให้มากที่สุดเท่าที่งบประมาณจะทำได้ นอกจากนั้น ยังมีปัญหาเรื่องเวลาทำงานที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และล่ามภาษาจีนและศรีลังกาในระหว่างการทำวิจัย ทำให้การสำรวจครั้งนี้ไม่ครอบคลุมทั้งสองกลุ่ม เป็นการจำกัดจำนวนกลุ่มผู้ลี้ภัย

ข้อจำกัดของการศึกษาอีกประการหนึ่งคือ เป็นการสำรวจในหลายภาษาซึ่งจำเป็นต้องมีการแปลในเวลาเดียวกัน ล่ามแต่ละคนอาจใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันในภาษาของตน เพื่อตั้งคำถามกับผู้ให้ข้อมูล ด้วยเหตุดังกล่าว คำตอบที่ได้จึงอาจมีข้อมูลที่ไม่แม่นยำสำหรับบางคำถาม ซึ่งต้องมีการแก้ไขด้วยการพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์กับล่าม ในเวลาเดียวกัน การใช้วิธีแปลแบบจับพลันยังอาจทำให้ข้อมูลบางส่วนหายไป ล่ามอาจแปลตกหล่นโดยไม่ตั้งใจ ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้สัมภาษณ์จึงต้องสอบถามเพิ่มเติมจากล่าม กรณีที่พบว่าอาจมีการแปลตกหล่นไปบางส่วน

ทุนมนุษย์ ของผู้ลี้ภัย ในเมือง ในประเทศไทย

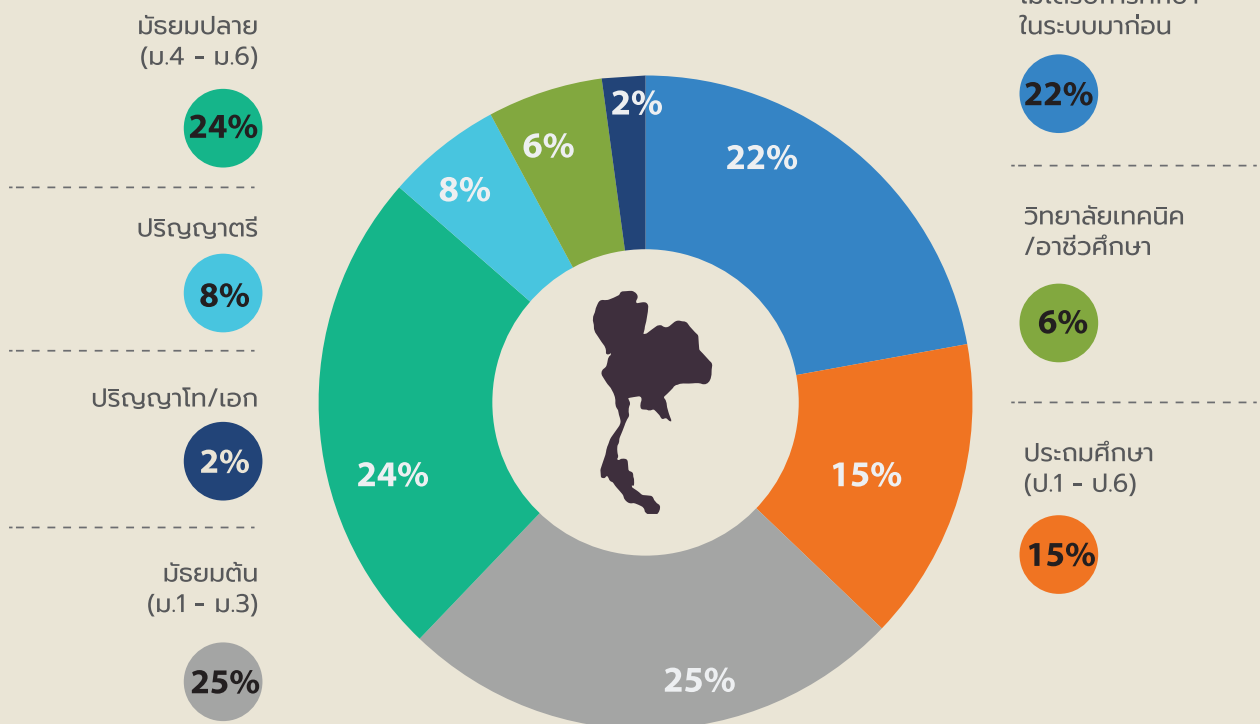
เนื้อหาส่วนนี้เป็นการสรุป
ข้อค้นพบสำคัญจากการวิเคราะห์
ทุนมนุษย์ของผู้ลี้ภัยในเมืองใน
ประเทศไทย

เน้นที่ตัวแปรสำคัญสาม
ประการ ได้แก่: การศึกษา ประสบ
การณ์การทำงานก่อนหน้านี้ และ
ทักษะ (รวมทั้งทักษะด้านแรงงาน
และทักษะด้านภาษา)

ภาพ 3

ระดับการศึกษา ของผู้ให้ข้อมูล

ข้อมูลจากการสำรวจพื้นฐานพบว่า
เกือบทั้งหมด (78%) ของผู้ลี้ภัยในเมือง

ที่อายุมากกว่า
18 ปี

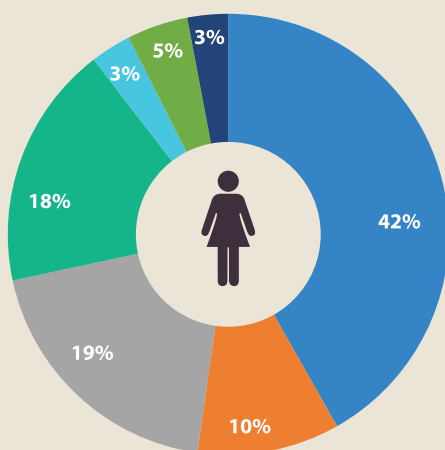
ได้รับการศึกษาในระบบ (โปรดดู ภาพ3)

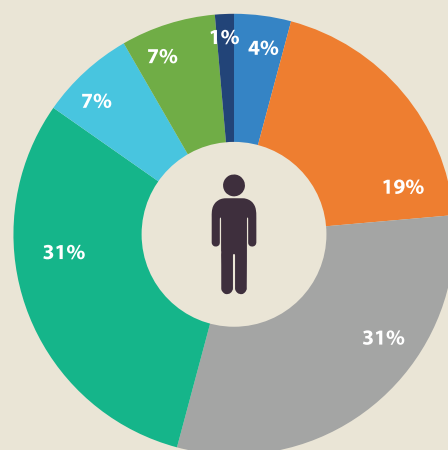
ผู้ลี้ภัยส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมเป็นอย่างน้อย ผู้ลี้ภัย 21 คน (15%) จบโรงเรียนประถม และผู้ลี้ภัย 79 คน (49%) จบโรงเรียนมัธยม ผู้ลี้ภัยบางคนเข้าเรียนในชั้นประถมหรือมัธยมในประเทศไทย รัฐบาลไทยดำเนินการตามนโยบาย “การศึกษาเพื่อปวงชน” ตั้งแต่ปี 2533 รัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2560 รับประกันการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเวลา 12 ปี โดยไม่มีค่าใช้จ่าย สำหรับเด็กทุกคนโดยไม่คำนึงถึงสัญชาติหรือสถานะด้านกฎหมาย ผู้เข้าร่วมแปดคน (6%) เข้าเรียนวิทยาลัยเทคนิค ส่วนผู้ให้ข้อมูล 11 คน (8%) ได้รับปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย มีอยู่หนึ่งคนจบการศึกษาระดับปริญญาเอก แม้จะมีผู้ให้ข้อมูลหลายคนที่ได้รับการศึกษา ในการสำรวจนี้พบว่า 22% ของผู้เข้าร่วมไม่เคยได้รับการศึกษาในระบบมาก่อน

ภาพ 4

ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามเพศสภาพ

ผู้ลี้ภัยหญิง

ผู้ลี้ภัยชาย

● ไม่ได้รับการศึกษา
ในระบบมาก่อน

● ประถมศึกษา
(ป.1 - ป.6)

● มัธยมปลาย
(ม.4 - ม.6)

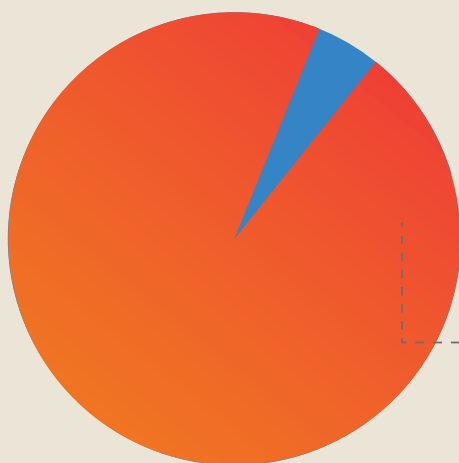
● มัธยมต้น
(ม.1 - ม.3)

● ปริญญาโท/เอก

● วิทยาลัยเทคนิค
/อาชีวศึกษา

● ปริญญาตรี

เมื่อพิจารณาถึงเพศสภาพในภาพ 4 รายงานพบว่า ผู้ลี้ภัยชายมีแนวโน้มจะได้รับการศึกษาในระบบมากกว่าผู้ลี้ภัยหญิง ผู้ให้ข้อมูลชาย 69 จาก 72 คน (98.5%) ได้รับการศึกษาชั้นประถมเป็นอย่างน้อย ในขณะที่ผู้เข้าร่วมหญิงจาก 39 จาก 67 คน (58%) ได้รับการศึกษาในระบบ เมื่อเจาะลึกลงไปในแต่ละเพศสภาพจะพบว่า ผู้ลี้ภัยชายส่วนใหญ่ (81%) เคยเข้าเรียนชั้นประถมหรือมัธยมมาก่อน และผู้เข้าร่วมชายเพียงสามคน (4%) ไม่เคยได้รับการศึกษาในระบบมาก่อนเลย

ผู้ลี้ภัยหญิงในการสำรวจนี้ดูเหมือนจะมีข้อมูลด้านการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างมาก กล่าวคือ 47% ของผู้ลี้ภัยหญิงเคยเข้าเรียนชั้นประถมหรือมัธยมมาก่อน

• **42%**

ไม่ได้รับการศึกษาในระบบ

ผลในเชิงคุณภาพชี้ว่า กลุ่มผู้ลี้ภัยหญิงส่วนใหญ่จะมาจากโซมาเลียและเวียดนาม ที่น่าสนใจคือ สัดส่วนของผู้ลี้ภัยชายและหญิงที่ได้รับปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย คิดเป็นสัดส่วนที่เท่ากันคือ 8%

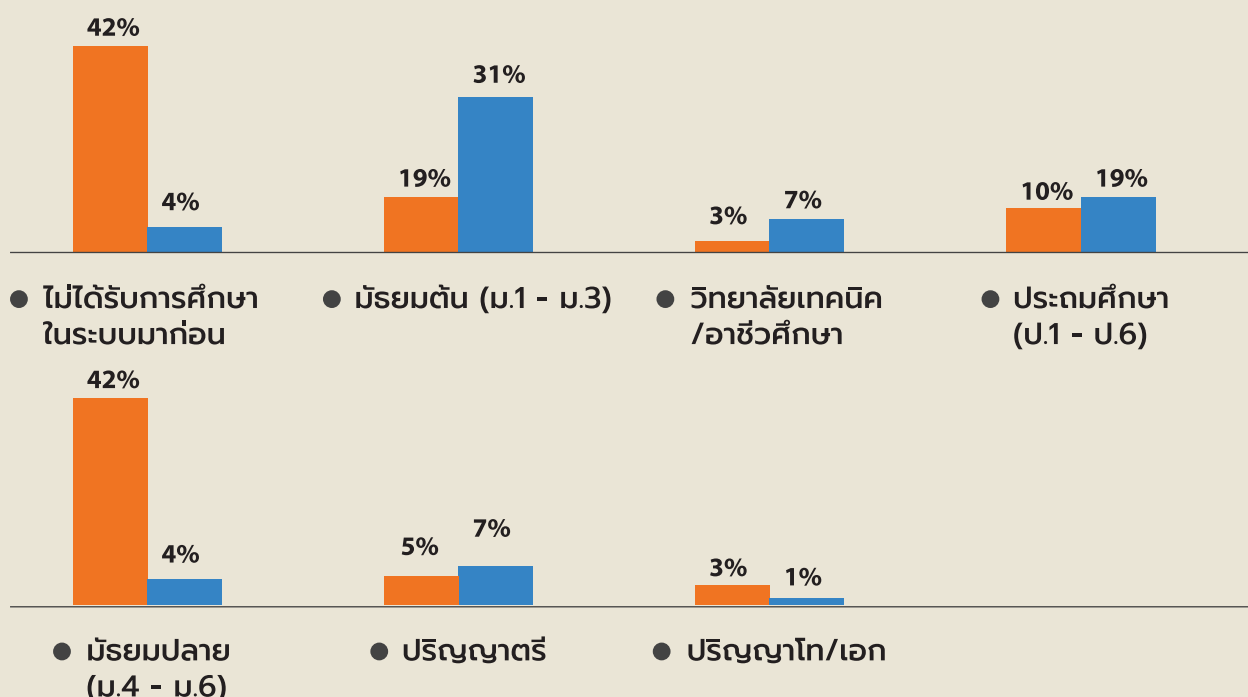
ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามเพศสภาพ

ผู้ลี้ภัยหญิง

ผู้ลี้ภัยชาย

ประสบการณ์การทำงานก่อนหน้านี้

ภาพ 5

ประสบการณ์การทำงานของผู้ให้ข้อมูล ก่อนเดินทางเข้ามาในประเทศไทย

30% ของผู้ให้ข้อมูล
ระบุว่า ไม่มีประสบการณ์
การทำงานก่อนหน้านี้

ไม่มี 30%

การศึกษานี้นิยามว่าการทำงานหมายถึงการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทำให้เกิดรายได้ และพบว่า 70% ของผู้ให้ข้อมูลเคยมีประสบการณ์ทำงานมาก่อนจะมาเมืองไทย (โปรดดู ภาพ 5) ข้อมูลการทำงานของพวกเขาส่งแตกต่างกันไป และครอบคลุมถึงเกษตรกร ผู้ประกอบการ พ่อครัว พยาบาล นักบัญชี ครู และผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ตาม 30% ของผู้ให้ข้อมูลระบุว่าไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานก่อนหน้านี้

มี 70%

70% เคยมี
ประสบการณ์
ทำงานมาก่อน
โดยแบ่งออก
ได้เป็น

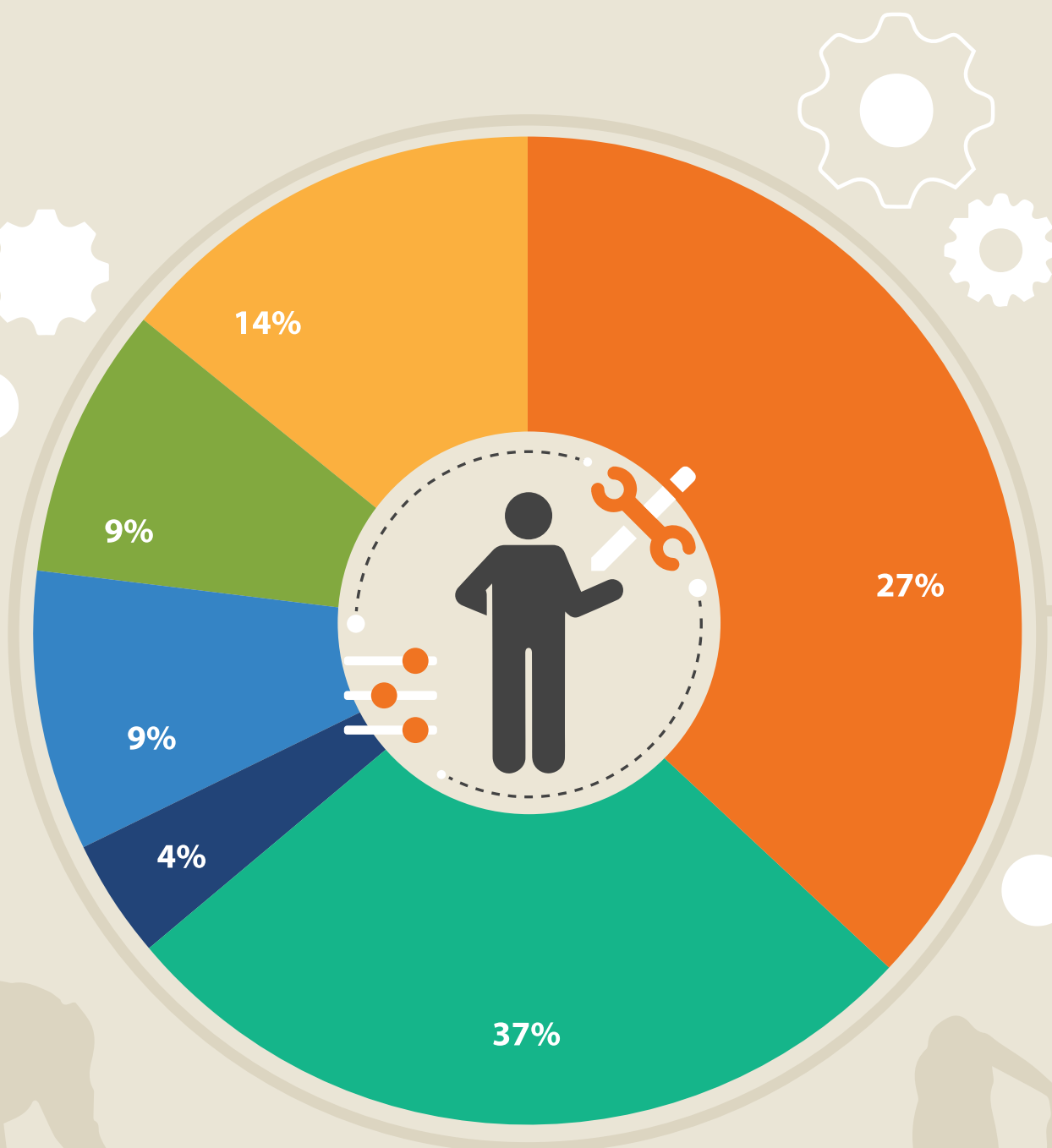

- เกษตรกร
- ผู้ประกอบการ
- พ่อครัว
- พยาบาล
- นักบัญชี
- ครู
- ผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์

เมื่อพิจารณาถึงเพศสภาพ ผู้ลี้ภัยชายมีแนวโน้มจะเคยทำงานมาก่อนเมื่อเทียบกับผู้ลี้ภัยหญิง 83% ของผู้ลี้ภัยชายเคยมีประสบการณ์การทำงานมาก่อน เมื่อเปรียบเทียบกับ 55% ของผู้ลี้ภัยหญิง ผู้ลี้ภัยหญิง 30 คนไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานก่อนหน้านี้เลย เมื่อเทียบกับผู้ลี้ภัยชายเพียง 12 คน ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ลี้ภัยหญิงจึงมีแนวโน้มจะไม่เคยทำงานมาก่อนมากกว่าถึงสามเท่า การสำรวจนี้ยังพบว่ากว่าครึ่งหนึ่งของผู้หญิงที่ไม่เคยทำงานมาก่อน (19 คน) เป็นชาวโซมาเลีย

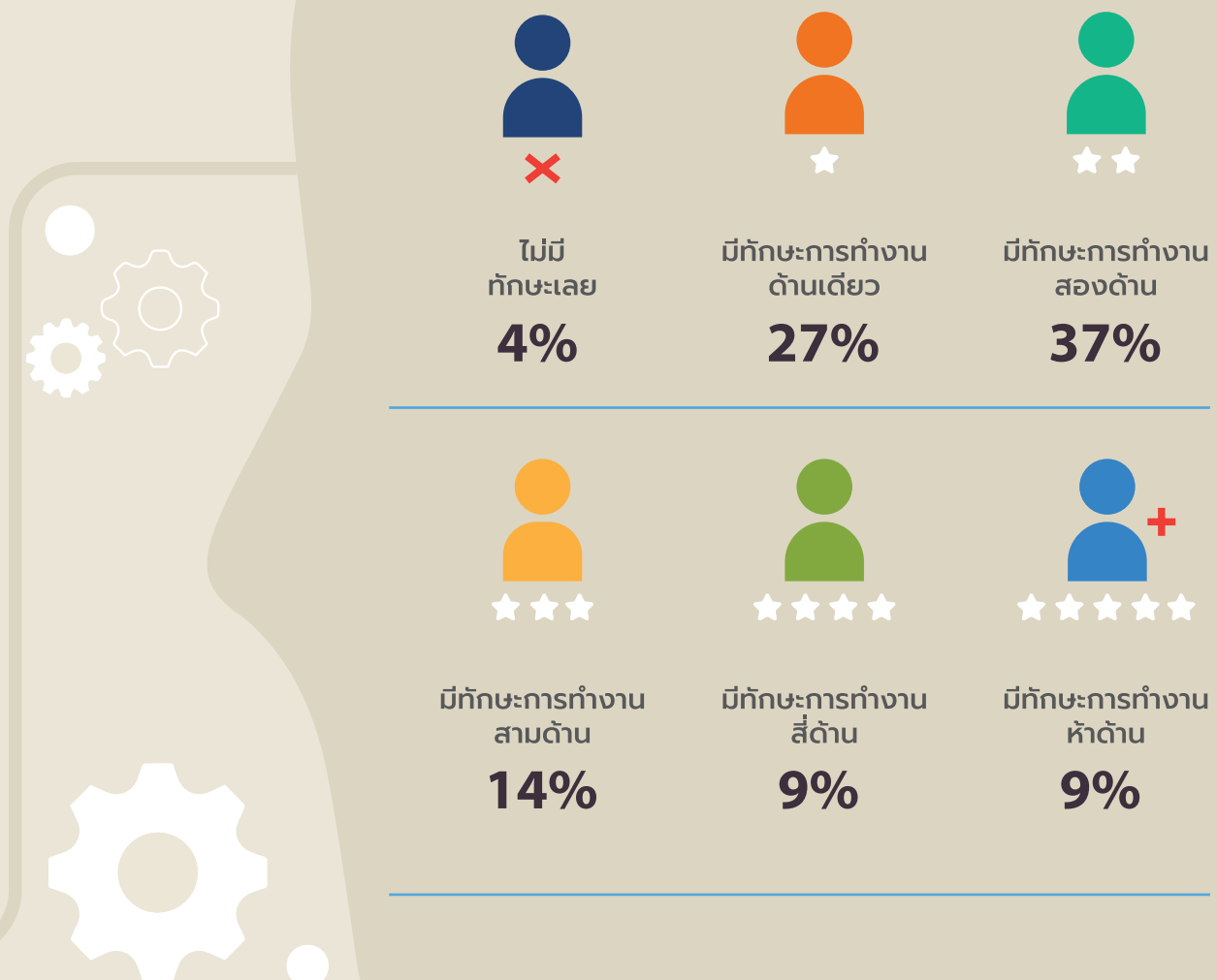
ทักษะ

การศึกษานี้ครอบคลุมทักษะที่สำคัญ รวมทั้งการผลิต หัตถกรรม ก่อสร้าง ทำอาหาร เจ้าของธุรกิจและผู้ประกอบการ คอมพิวเตอร์ ทำนาและเกษตรกรรม เราได้ใช้คำถามแบบปลายเปิดเพื่อสอบถามทักษะทางเทคนิคอย่างอื่น เพื่อช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถระบุถึงทักษะเพิ่มเติมที่อาจมีได้ และจะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจไทย ทั้งยังมีการสำรวจทักษะด้านภาษาของผู้ให้ข้อมูล

ภาพ 6

จำนวนทักษะในการทำงานของผู้ให้ข้อมูล

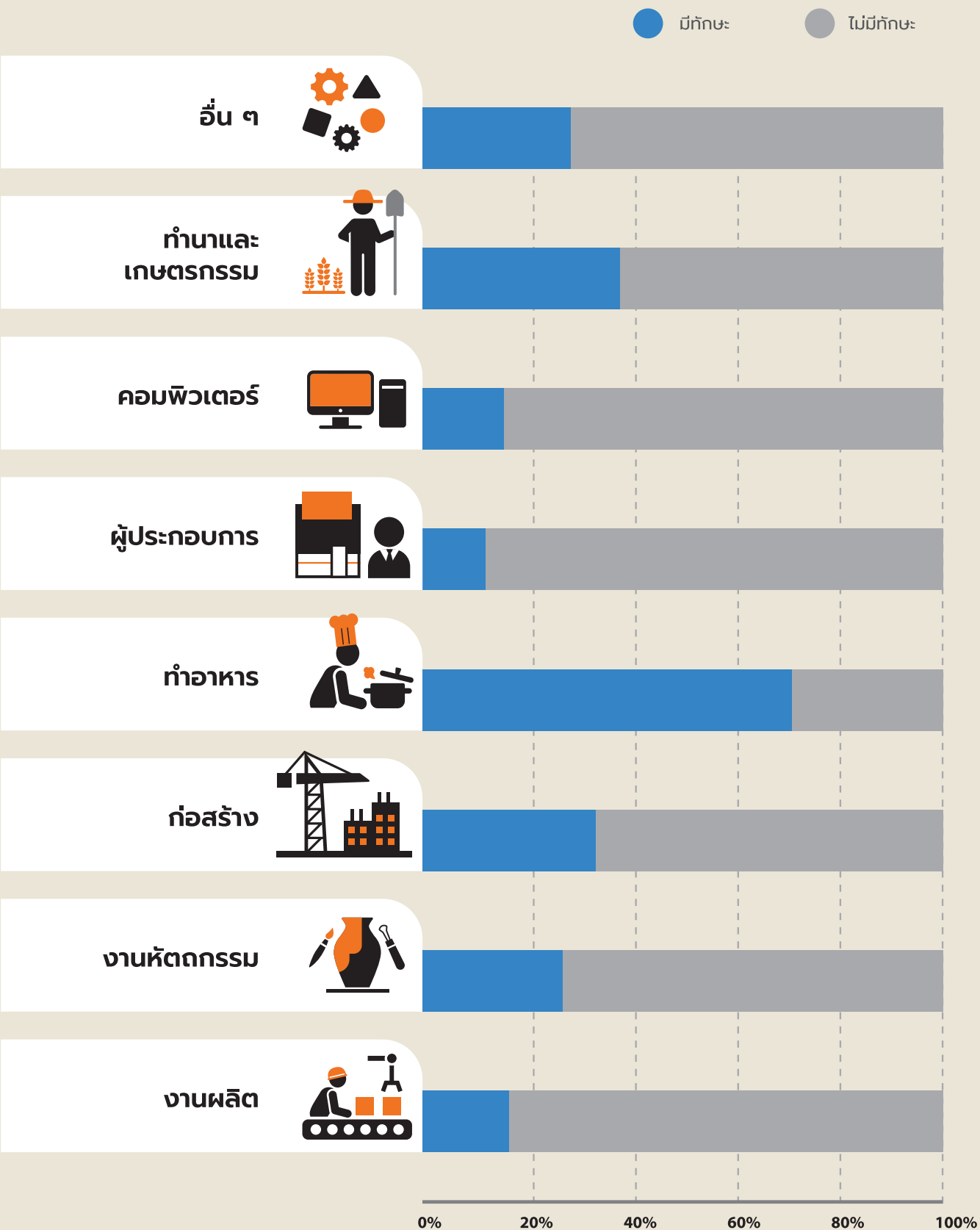

ทักษะด้านแรงงาน

ภาพ 6 แสดงจำนวนทักษะด้านต่าง ๆ ผู้ให้ข้อมูล มากกว่า 95% ของผู้ให้ข้อมูลระบุว่า มีทักษะในด้านใดด้านหนึ่งเป็นอย่างน้อย เพศสภาพไม่ได้เป็นปัจจัยที่สร้างความแตกต่างในแง่การมีทักษะ กล่าวคือจำนวนทักษะด้านต่าง ๆ จะกระจายอย่างเท่าเทียมระหว่างผู้ให้ข้อมูลชายและหญิง ผู้ลี้ภัยในเมืองส่วนใหญ่ระบุว่า มีทักษะสองด้าน การทำอาหารเป็นทักษะที่คนส่วนใหญ่มีตามมาด้วยการทำนาและเกษตรกรรม ก่อสร้าง หัตถกรรม คอมพิวเตอร์ การผลิต และผู้ประกอบการ (โปรดดู ภาพ 7) ผู้ให้ข้อมูลที่มีทักษะงานหัตถกรรม สามารถออกแบบสินค้าทำมือและเย็บเสื้อผ้าได้ ส่วนผู้มีทักษะด้านการผลิต ระบุว่าเคยมีประสบการณ์การทำงานก่อนหน้านี้ ตั้งแต่การทำงานเป็นช่างเครื่องจนถึงคนตัดไม้ สำหรับทักษะอย่างอื่น พวกเขาระบุถึงทักษะที่หลากหลาย ตั้งแต่งานที่ใช้ทักษะต่ำไปถึงสูง เช่น การทำความสะอาด งานสอน งานพยาบาล ร้านเสริมสวย และล้าง

ภาพ 7

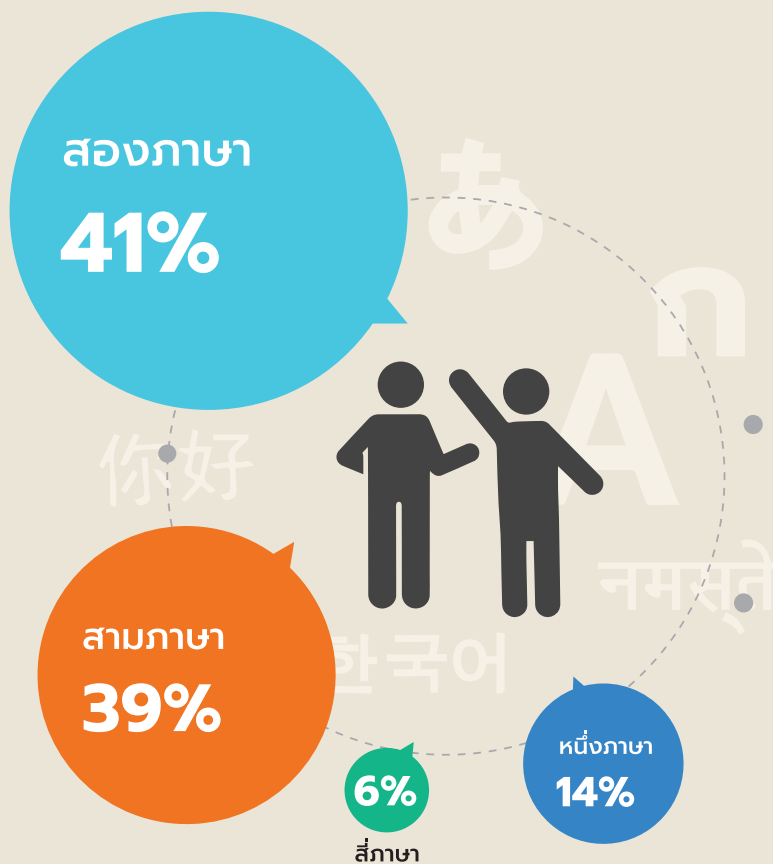
ทักษะในการทำงานของผู้ให้ข้อมูล

ทักษะด้านภาษา

ภาพ 8

จำนวนภาษา ที่ผู้ให้ข้อมูล พูดได้

งานศึกษานี้ครอบคลุมคำตอบเกี่ยวกับทักษะด้านภาษา ทั้งภาษากลางและภาษาชาติพันธุ์ คำถามแรกของการสำรวจด้านภาษาเน้นที่จำนวนภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้ให้ข้อมูล ทั้งความสามารถในการทำความเข้าใจและการสื่อสาร มากกว่า 85% ของผู้ให้ข้อมูล สามารถเข้าใจภาษาพูดได้อย่างน้อยสองภาษา (โปรดดู ภาพ 8) ในทำนองเดียวกัน เพศสภาพไม่ได้เป็นปัจจัยที่สร้างความแตกต่างในแง่ทักษะด้านภาษา ภาษาที่ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มเข้าใจคือภาษาอังกฤษ โดย 50% ระบุว่ารู้ภาษาอังกฤษ 15% ของผู้ลี้ภัยในเมืองในการสำรวจนี้บอกว่าพูดไทยได้ โดยเป็นผู้ลี้ภัยชาย 14 คน และผู้ลี้ภัยหญิงเจ็ดคน ส่วนใหญ่มาจากเวียดนามและอยู่ในประเทศไทยมาอย่างน้อยสี่ปีแล้ว

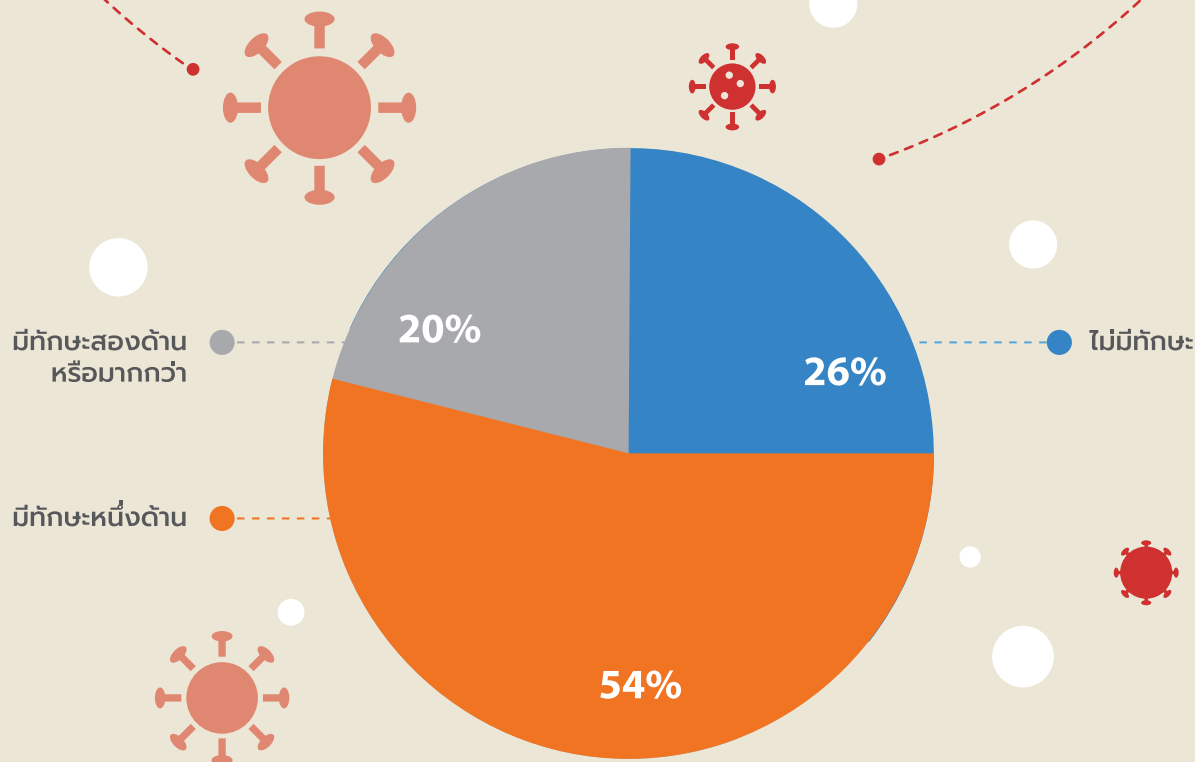
สถานการณ์ ด้านการจ้างงาน ของผู้ลี้ภัยในเมือง ในประเทศไทย

เนื้อหาส่วนนี้เป็นการสำรวจคุณภาพการของผู้ลี้ภัยในเมืองต่อตลาดแรงงานของไทย และแนวโน้มการจ้างงานในประเทศไทยในปัจจุบัน โดยเน้นที่การมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูลกับกิจกรรมที่สร้างรายได้ ทั้งในช่วงก่อนและหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อให้เห็นความแตกต่างของแนวโน้มการจ้างงานในกลุ่มต่าง ๆ

ก่อนการระบาดของโรคโควิด-19

ภาพ 9

สถานการณ์ด้านการจ้างงาน ของผู้ให้ข้อมูลก่อนการระบาดใหญ่

แม้ว่าจะมีข้อห้ามไม่ให้ผู้ลี้ภัยในเมืองทำงานอย่างถูกกฎหมาย และอย่างเป็นระบบในประเทศไทย การศึกษานี้พบว่า 74% ของผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สร้างรายได้ในเศรษฐกิจนอกระบบก่อนการแพร่ระบาดของโรค (โปรดดู ภาพ 9) 20% ของผู้ให้ข้อมูลซึ่งบอกว่าทำงานในประเทศไทย เคยทำงานมาอย่างน้อยสองประเภท ส่วนใหญ่เป็นงานที่ใช้ทักษะต่ำ และรวมทั้งการทำงานเป็นบริการ

ส่วนใหญ่เป็นงาน
ที่ใช้ทักษะต่ำ

บริการ

คนทำความสะอาด

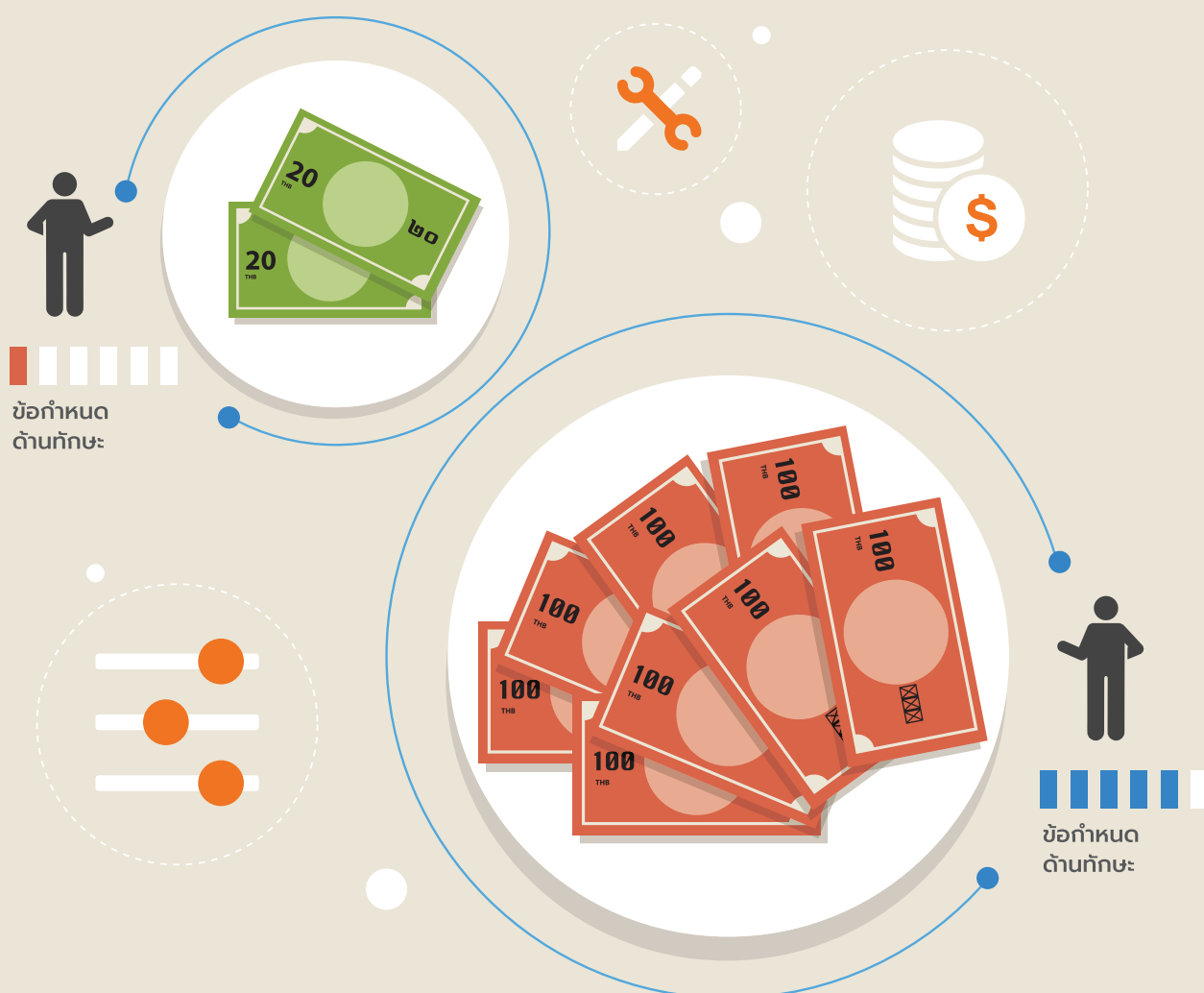
คนงานก่อสร้าง

ยามรักษาความปลอดภัย

อย่างไรก็ดี บางส่วนมีโอกาสทำงานที่ใช้ทักษะระดับกลางหรือสูง อย่างการทำงานเป็นล่ามให้กับหน่วยงานด้านผู้ลี้ภัย หรือการเป็นพ่อครัวในร้านอาหาร งานศึกษานี้พบว่า ผู้ให้ข้อมูลได้รับค่าจ้างที่แตกต่างกันไป

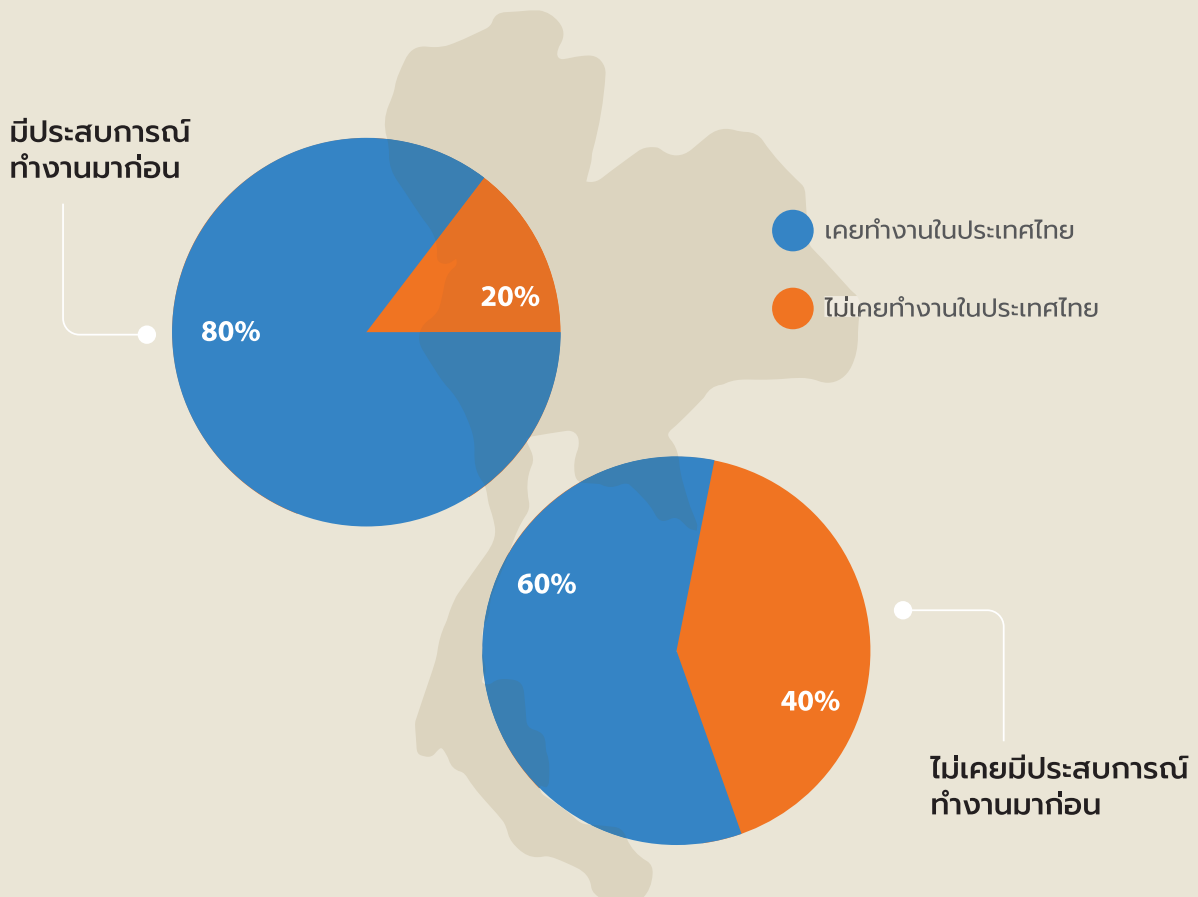
บางคนได้รับค่าจ้างเพียง 40 บาท/วัน จากการเด็ดก้าน พริก ส่วนคนอื่นอาจได้รับค่าจ้างมากถึง 800 บาท/วัน จากการทำงานให้กับองค์กรต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดด้านทักษะ

คนส่วนใหญ่เคยทำงานในประเทศตนเองก่อนจะมาทำงานในประเทศไทย (โปรดดู ภาพ 10) อย่างไรก็ตาม 20% ของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานก่อนหน้านี้ ไม่เคยได้ทำงานหลังเดินทางมาถึงประเทศไทย มากกว่าครึ่ง (55%) เป็นผู้หนีจากเวียดนาม ปากีสถาน และโซมาเลีย การสำรวจยังพบว่า 60% ของผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานในประเทศตนเองมาก่อน เคยเข้าร่วมในกิจกรรมสร้างรายได้ในประเทศไทย ซึ่งชี้ว่า พวกเขาสามารถหาหนทางเพื่อความอยู่รอดในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม รายงานนี้ไม่สามารถอธิบายเหตุผลของการไม่มีงานทำในประเทศไทยในบรรดาคนที่เคยมีประสบการณ์การทำงานในประเทศตนเองมาก่อน

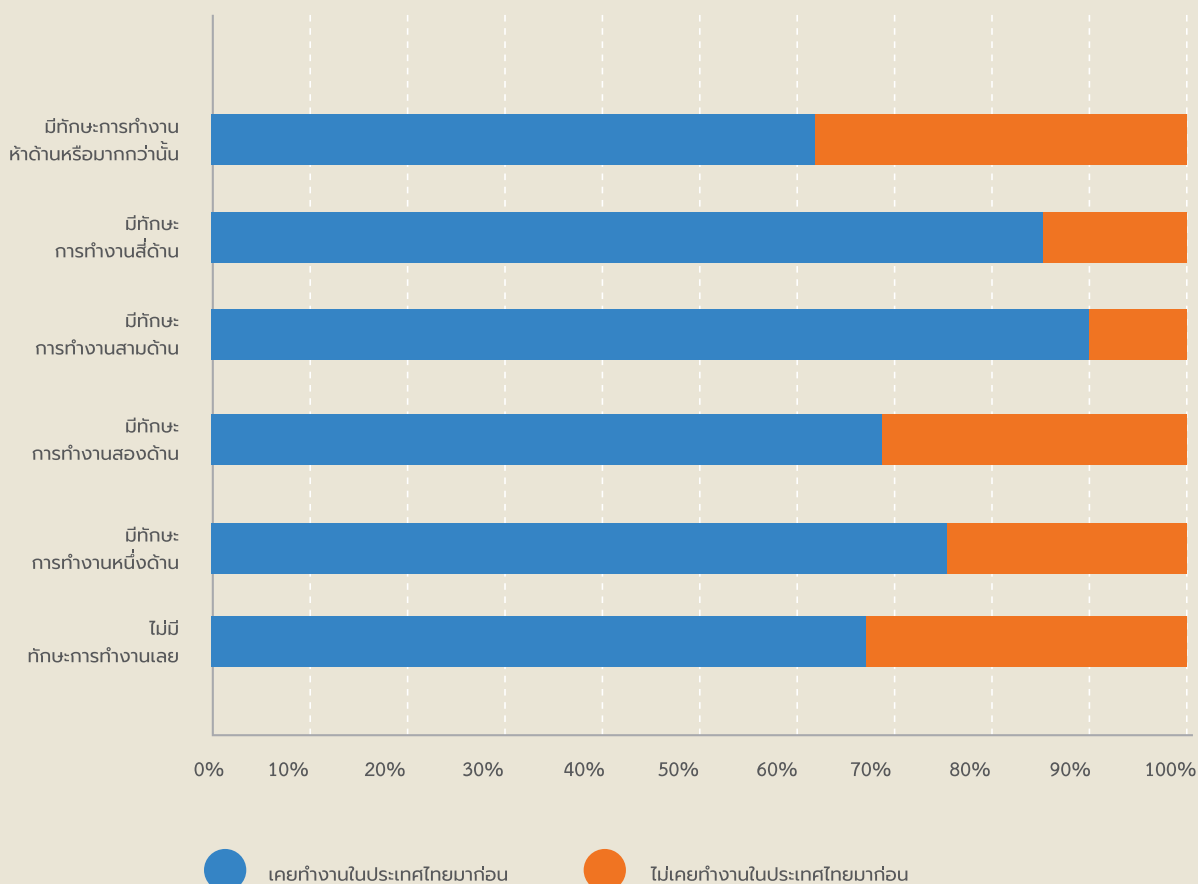
ภาพ 10

สถานการณ์ด้านการจ้างงานในประเทศไทย ก่อนการระบาดใหญ่ สำหรับคนงานที่มีประสบการณ์ การทำงานจากประเทศที่เป็นภูมิลำเนา

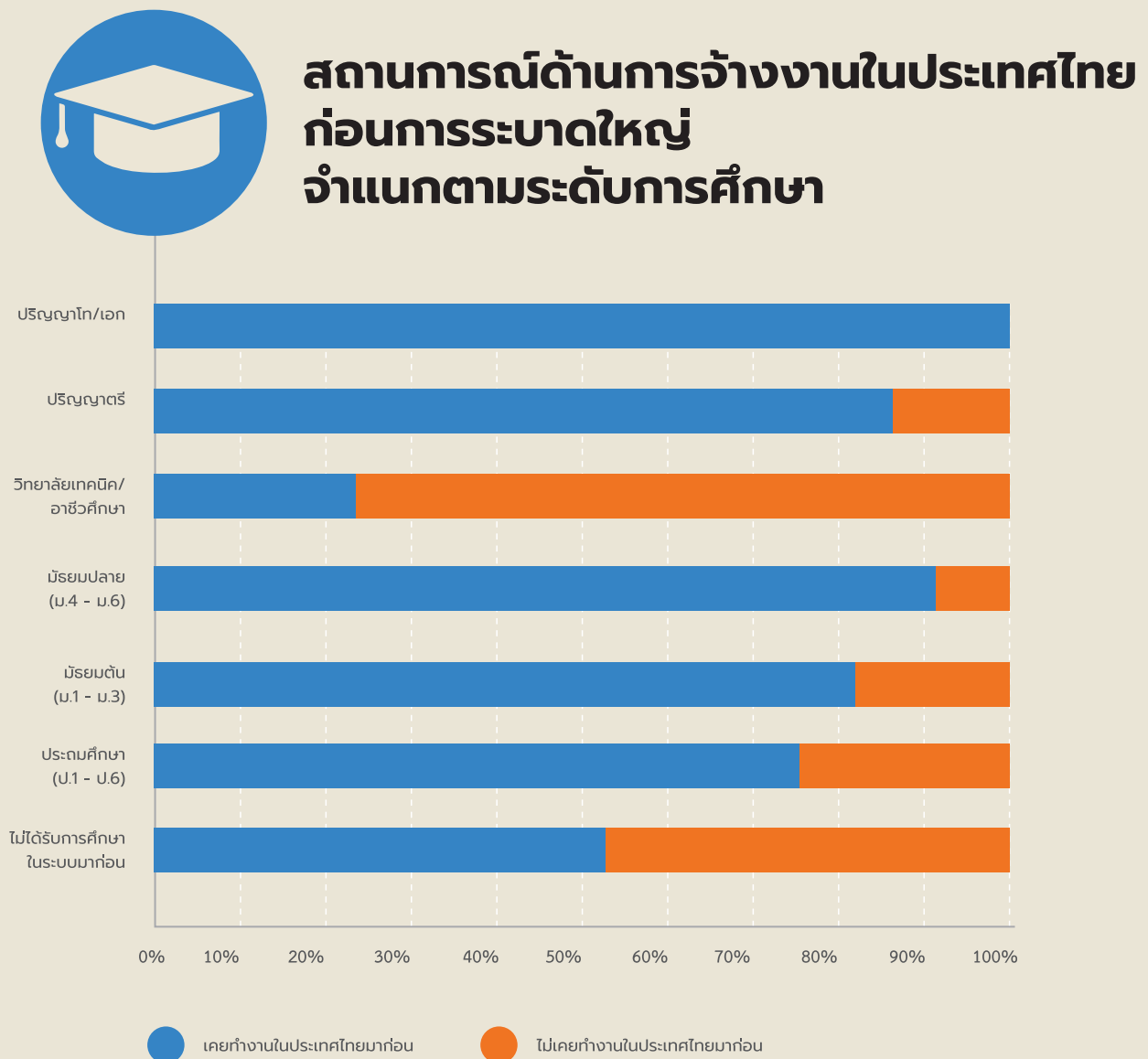
เมื่อเจาะลึกลงไปในแง่ความสัมพันธ์อย่างอื่น รายงานนี้ชี้ว่าแม้ 4% ของผู้ให้ข้อมูลระบุว่า 'ไม่เคยมีทักษะการทำงาน' แต่มากกว่า 60% ของพวกเขาเคยทำงานในประเทศไทยก่อนการแพร่ระบาดของโรค (โปรดดู ภาพ 11) สัดส่วนของผู้ลี้ภัยในเมืองซึ่งเคยทำงานในประเทศไทย จะสูงกว่าเล็กน้อยในบรรดาคนที่มีความรู้ในการทำงานมากกว่า อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของผู้ที่เคยทำงานในประเทศไทยจะต่ำกว่า สำหรับผู้ที่บอกว่ามีทักษะการทำงานสองประเภท ห้าประเภท หรือมากกว่านั้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่า จำนวนทักษะด้านต่าง ๆ ไม่ได้เป็นปัจจัยที่อธิบายได้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย ด้วยเหตุดังกล่าว อาจมีความสำคัญที่จะต้องพิจารณาถึงภาพเศรษฐกิจบางประเภท ซึ่งอาจช่วยอธิบายว่าเหตุใดผู้ลี้ภัยในเมืองบางคนซึ่งไม่มีทักษะการทำงาน กลับได้รับการจ้างงานมากกว่าคนที่ระบุว่ามีความรู้ในการทำงานห้าประเภทหรือมากกว่านั้น

สถานการณ์ด้านการจ้างงานในประเทศไทยก่อนการระบาดใหญ่ จำแนกตามจำนวนทักษะการทำงาน

จากข้อมูลในตารางไขว้ ปัจจัยที่มีนัยสำคัญเหล่านี้ อาจช่วยอธิบายถึงสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทยก่อนการแพร่ระบาดของโรคได้ รวมทั้งในเรื่องการศึกษา ทักษะด้านภาษาไทย และเพศสภาพ การสำรวจนี้พบว่า ผู้ที่ไม่เคยได้รับการศึกษาในระบบใด ๆ เลย มีความเสี่ยงมากกว่าสามเท่าที่จะไม่มีงานทำระหว่างอยู่ในประเทศไทย เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ถูกบังคับโยกย้ายแต่เคยได้รับการศึกษาในระบบมาก่อน (โปรดดู ภาพ 12) อย่างไรก็ตาม การไม่ได้รับการศึกษาในระบบมาก่อนไม่ได้หมายความว่าต้องตกงาน เนื่องจากเกือบครึ่งหนึ่งของผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาในระบบ ต่างเคยทำงานในประเทศไทย การสำรวจนี้ยังชี้ว่า สัดส่วนของผู้ที่เคยทำงานในประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษา อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ด้านการจ้างงานจะลดลงอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับผู้ที่เข้าเรียนวิทยาลัยเทคนิคหรืออาชีวศึกษา สัดส่วนของผู้จบการศึกษาปริญญาตรี ซึ่งเคยได้รับการจ้างงาน ยังจะสูงกว่าเล็กน้อยเมื่อเทียบกับผู้ที่จบแค่ชั้นมัธยมศึกษา ผู้ลี้ภัยในเมืองทุกคนที่มีปริญญาโทหรือเอกต่างมีงานทำ

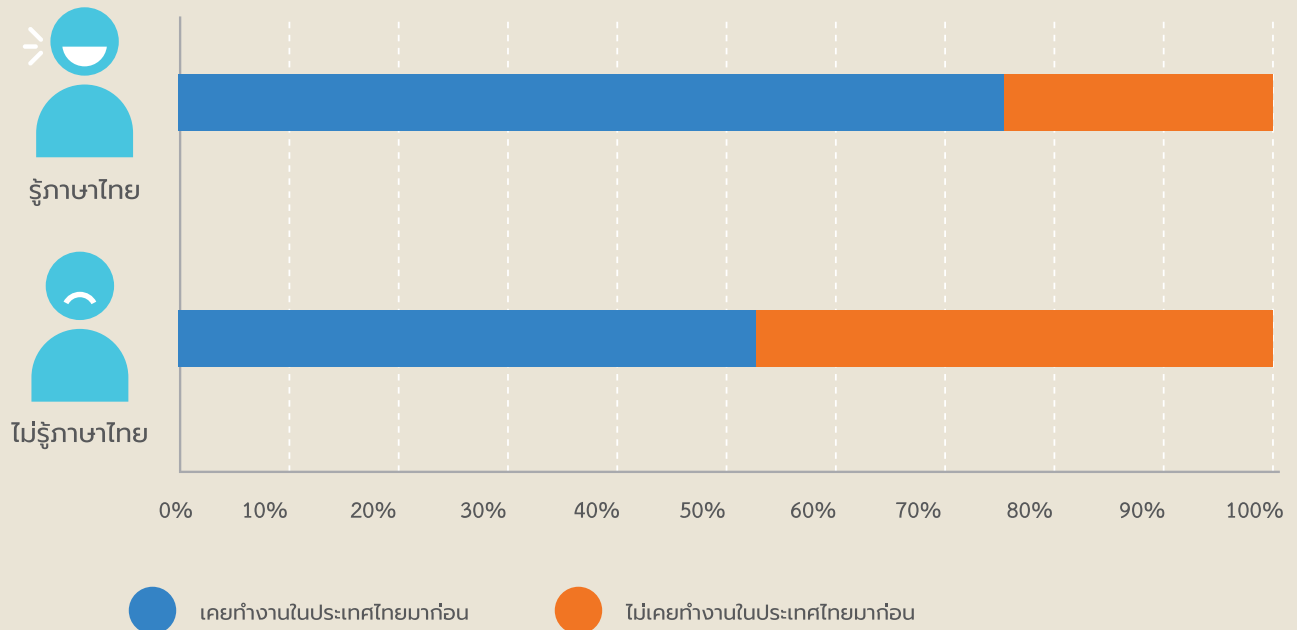
ภาพ 12

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในภาษาไทยกับสถานการณ์ด้านการจ้างงาน และเมื่อพิจารณาทักษะด้านภาษาไทยของกลุ่มประชากรผู้ลี้ภัยทั้งหมดในการสำรวจนี้ (โปรดดู ภาพ 13) เราพบว่าเกือบ 30% ของผู้ที่ไม่รู้ภาษาไทย ไม่เคยได้ทำงานในประเทศไทย (34 จาก 119 คน) เมื่อเปรียบเทียบกัน มีเพียง 9.5% ของผู้ที่รู้ภาษาไทยที่ไม่เคยได้ทำงาน (สองจาก 21 คน) ผู้ลี้ภัยทุกคนที่ไม่ได้รับการศึกษาในระบบ แต่มีทักษะด้านภาษาไทยอยู่บ้าง ต่างเคยทำงานในประเทศไทยมาก่อน ในทางตรงข้าม มีเพียงครึ่งหนึ่งของผู้ที่ไม่เคยรับการศึกษาในระบบหรือพูดไทยไม่ได้ ที่เคยได้ทำงาน ด้วยเหตุดังกล่าว ความสัมพันธ์ระหว่างการขาดการศึกษาในระบบกับทักษะด้านภาษาไทย อาจเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยอธิบายถึงผลของการจ้างงาน ทักษะด้านภาษาไทยดูเหมือนจะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทย

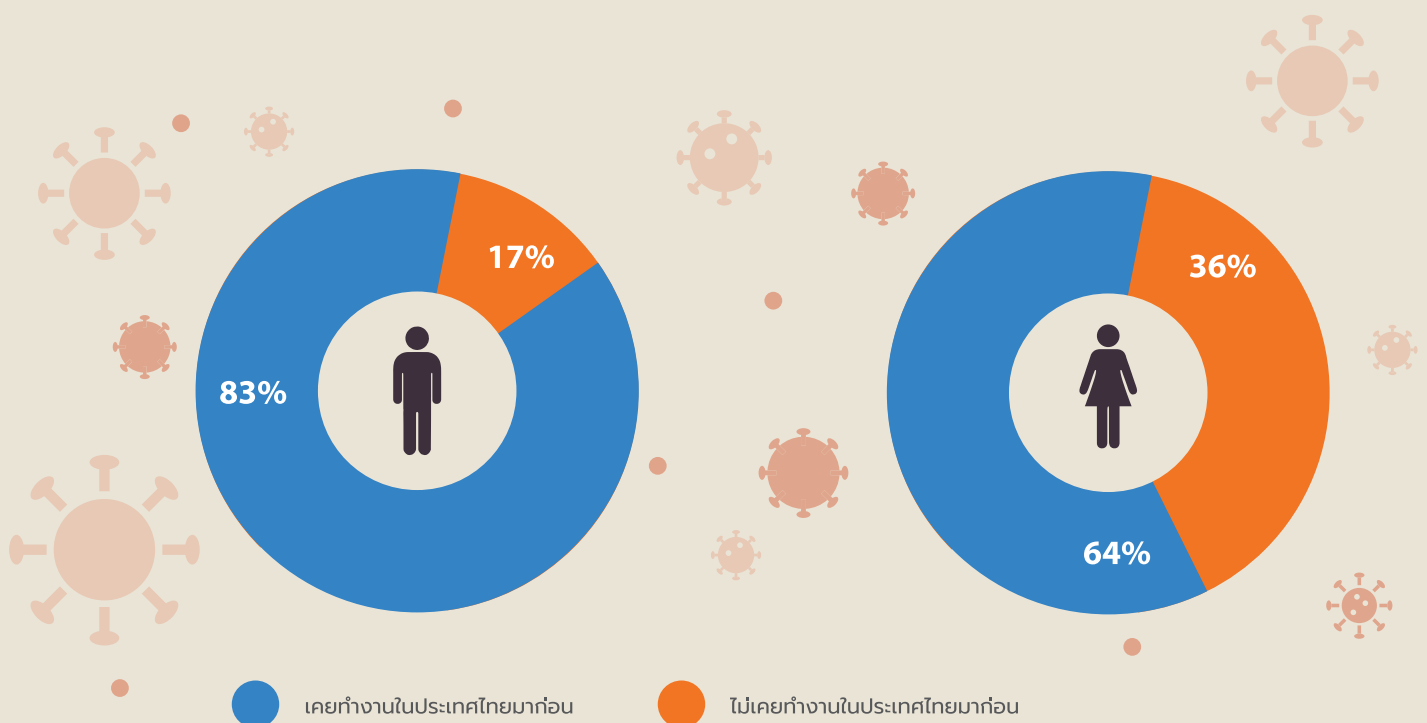
ภาพ 13

สถานการณ์ด้านการจ้างงานในประเทศไทย ก่อนการระบาดใหญ่ จำแนกตามทักษะภาษาไทย

ภาพ 14

สถานการณ์ด้านการจ้างงานในประเทศไทย ก่อนการระบาดใหญ่ จำแนกตามเพศสภาพ

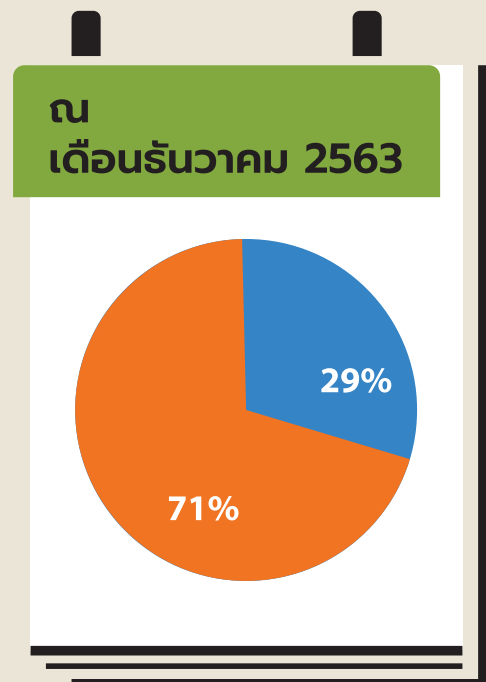
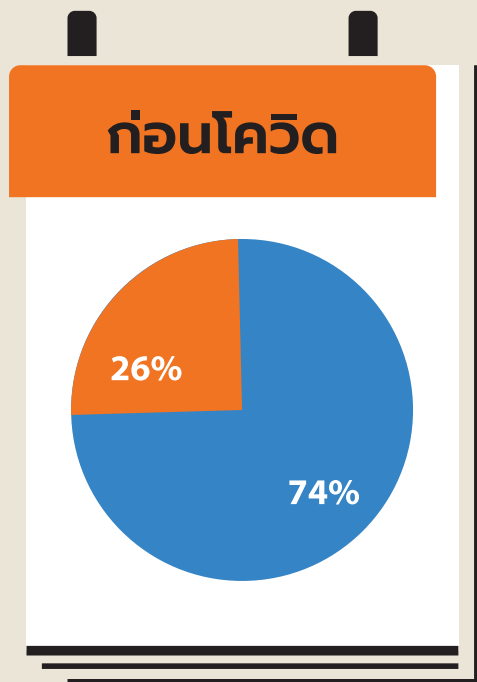
เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างในสถานการณ์ด้านการจ้างงาน ระหว่างผู้ลี้ภัยชายและหญิง ก่อนเกิดโรคโควิด-19 เราพบว่าผู้ลี้ภัยส่วนใหญ่จากทั้งสองเพศสภาพเคยทำงานในประเทศไทย ผู้ลี้ภัยชายมีสัดส่วนที่เคยทำงานมากกว่าผู้ลี้ภัยหญิงเล็กน้อย ในอัตรา 83% และ 64% ตามลำดับ ความรับผิดชอบต่อครอบครัวอาจอธิบายได้ว่าเหตุใดผู้หญิงจึงได้ทำงานน้อยกว่า เนื่องจากผู้ลี้ภัยบางคนมีลูกระหว่างใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทย

ระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 (ณ เดือนธันวาคม 2563)

ภาพ 15

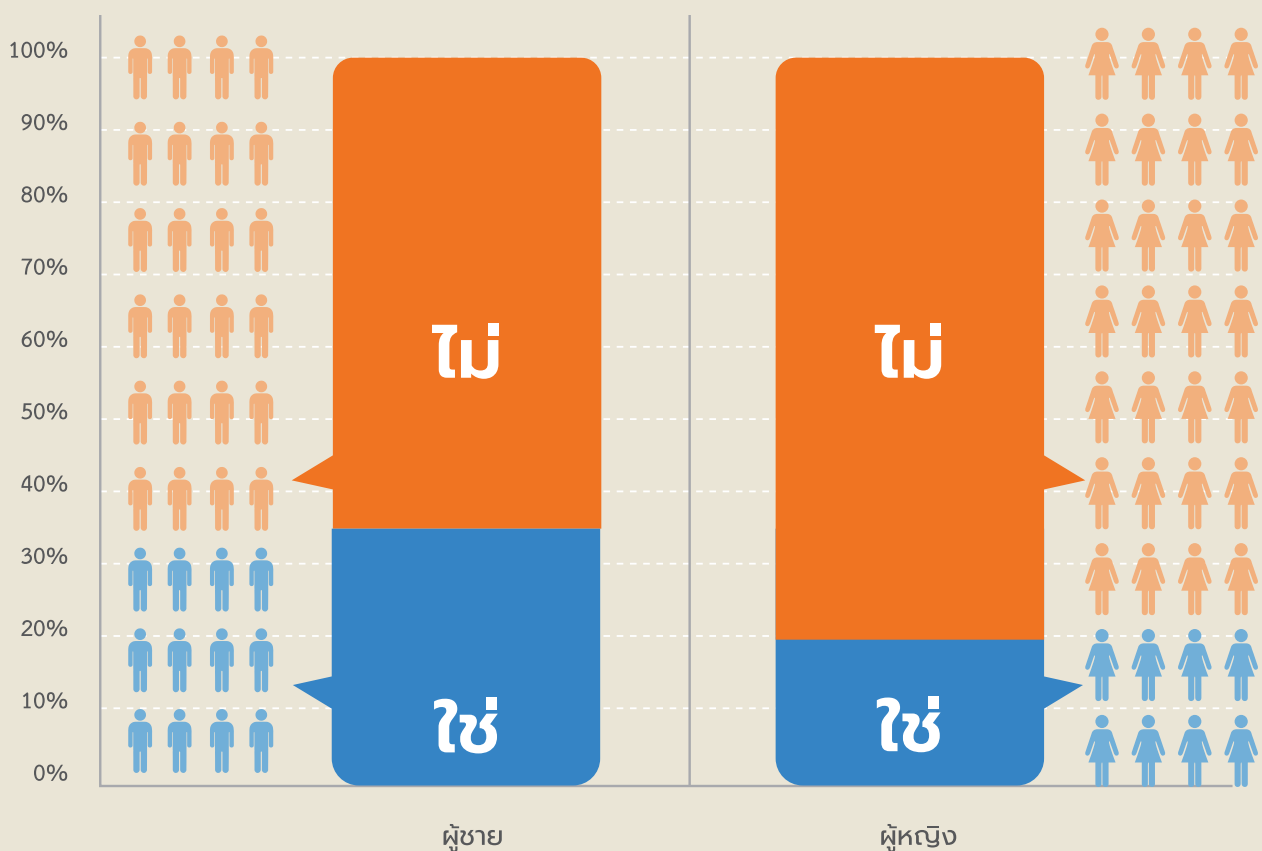
สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูล ก่อนและหลังการระบาดใหญ่

● ใช่ ● ไม่ใช่

ภาพ 16

สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูล ระหว่างการระบาดใหญ่ จำแนกตามเพศสภาพ

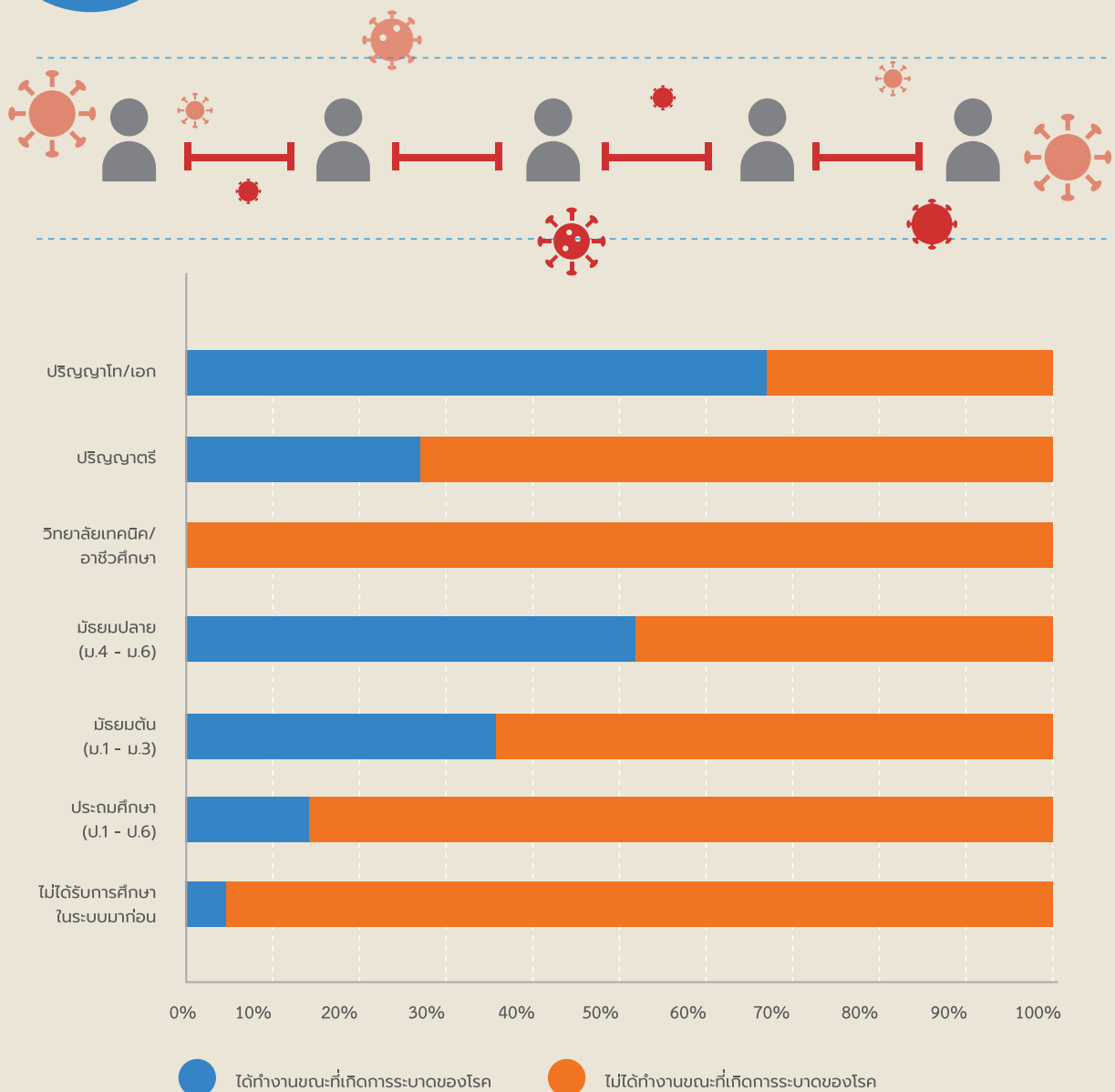

นับแต่เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (ณ เดือนธันวาคม 2563) สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีเพียง 29% ของผู้ให้ข้อมูลที่ยังทำงานในประเทศไทย (โปรดดู ภาพ 12) เปรียบเทียบกับ 74% ในยุคก่อนโควิด ผู้ที่ยังมีงานทำอยู่มักเป็นเพราะความเมตตาของนายจ้าง แต่ต้องยอมรับค่าจ้างน้อยลง

ภาพ 17

สถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูล ระหว่างการระบาดใหญ่ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระหว่างการแพร่ระบาดของโรค ผู้ลี้ภัยในเมืองที่เป็นผู้ชายยังคงมีงานทำ ในอัตราที่สูงกว่าผู้ลี้ภัยหญิงเล็กน้อย กล่าวคือ 35% ต่อ 21% (โปรดดู ภาพ 17) เมื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ในยุคก่อนโควิดตามภาพ 11 เราจะพบการลดลงของการจ้างงานที่มีนัยสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะสำหรับผู้ลี้ภัยชาย ซึ่งเคยมีอัตราการจ้างงาน 80% ก่อนการแพร่ระบาดของโรค เมื่อพิจารณาความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านการจ้างงานระหว่างการแพร่ระบาดของโรคจำแนกตามระดับการศึกษา เราจะพบความเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในทุกกลุ่ม โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาในระบบ การศึกษาชั้นประถม และวิทยาลัยเทคนิค โดยในกลุ่มนี้จะมีอัตราการจ้างงานเพียง 7%, 13% และไม่มีงานทำ ตามลำดับ กลุ่มที่มีการศึกษาเพียงสองกลุ่มซึ่งส่วนใหญ่ยังคงมีงานทำ ได้แก่ ผู้ลี้ภัยในเมืองที่มีปริญญาโท เอก หรือจบชั้นมัธยมปลาย กลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่ทำงานที่ใช้ทักษะระดับกลางหรือสูง อย่างไรก็ตาม อัตราการจ้างงานในกลุ่มนี้ลดลงจาก 100% เหลือ 67% และลดลงจาก 91% เหลือ 52% ตามลำดับ เมื่อเทียบกับยุคก่อนโควิด

ทักษะด้านภาษาไทยดูเหมือนจะไม่สร้างความแตกต่างในแง่การจ้างงานระหว่างการแพร่ระบาดของโรค ทั้งคนที่รู้และไม่รู้ภาษาไทย ต่างมีอัตราการจ้างงานเพียงประมาณ 25% จำนวนทักษะด้านต่าง ๆ ก็ไม่สร้างความแตกต่างในแง่การจ้างงานเช่นกัน ไม่ว่าผู้ลี้ภัยในเมืองจะมีจำนวนทักษะด้านต่าง ๆ มากเพียงใด พวกเขาก็ต้องสูญเสียงานในอัตราที่มีนัยสำคัญเช่นกัน เนื่องจากการว่างงาน ทำให้ผู้ลี้ภัยในเมืองมีแนวโน้มที่จะต้องพึ่งพาสิ่งของบริจาคจากโบสถ์และองค์กรไม่แสวงหากำไรมากขึ้น รวมทั้ง AAT, Bangkok Refugee Center (BRC), Jesuit Refugee Service (JRS) และมูลนิธิพุทธฉือจี้

บทสรุป

รายงานนี้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนมนุษย์ของผู้ลี้ภัยในเมือง และสถานการณ์ด้านการจ้างงานในประเทศไทย ช่วงก่อนและระหว่างการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รายงานนี้ชี้ว่า ผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทยมีต้นทุนมนุษย์ในทั้งสามด้าน รวมทั้งการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ก่อนหน้าจะเดินทางมาประเทศไทย และทักษะ ซึ่งเป็นต้นทุนมนุษย์ที่ใช้ประโยชน์ได้ อย่างไรก็ตาม อาจมีลักษณะที่แตกต่างกันไป รายงานนี้ชี้ให้เห็นความแตกต่างเมื่อพิจารณาถึงเพศสภาพ โดยเราพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในแง่ของระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานก่อนหน้านี้ กล่าวคือ ผู้ลี้ภัยชายมีแนวโน้มจะได้รับการศึกษาในระบบ และเคยมีประสบการณ์การทำงานมากกว่าผู้ลี้ภัยหญิง อย่างไรก็ตาม เพศสภาพดูเหมือนจะไม่สร้างความแตกต่างในแง่ทักษะ โดยผู้หญิงอาจมีทักษะมากเช่นเดียวกับผู้ชายในหลายด้าน คำถามก็คือ เราจะนำต้นทุนมนุษย์นี้มาใช้ประโยชน์เพื่อสังคมไทยได้อย่างไร ซึ่งย่อมต้องขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดและเศรษฐกิจไทย ด้วยเหตุดังกล่าว เราจึงจำเป็นต้องจับคู่ระหว่างอุปสงค์และอุปทานด้านแรงงาน

เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมือง การสำรวจนี้พบการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญ ในช่วงก่อนและหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยก่อนการแพร่ระบาดของโรค ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างรายได้ในเศรษฐกิจนอกระบบของไทยมาก่อน แม้จะไม่ถูกต้องตามกฎหมาย การศึกษา ทักษะด้านภาษาไทย และเพศสภาพ เป็นปัจจัยที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองในช่วงเวลานี้ โดยผู้ลี้ภัยในเมืองที่ได้รับการศึกษาในระบบ มีโอกาสจะมีงานทำในประเทศไทยมากกว่าถึงสามเท่า เมื่อเทียบกับคนที่ไม่ได้รับการศึกษาในระบบ อย่างไรก็ตาม การไม่ได้รับการศึกษาในระบบไม่ได้หมายความว่าต้องตกงาน เนื่องจากเกือบครึ่งหนึ่งของผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาในระบบต่างมีงานทำในประเทศไทย คนที่รู้ภาษาไทย มีโอกาสจะมีงานทำมากกว่าในประเทศไทย และมีความเสี่ยงน้อยกว่าที่จะตกงาน ในแง่ของเพศสภาพ สัดส่วนของผู้ลี้ภัยชายที่ได้ทำงาน จะสูงกว่าผู้ลี้ภัยหญิงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม การระบาดของโรคทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมากในแง่ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ลี้ภัยในเมือง โดยผู้ลี้ภัยส่วนใหญ่ต้องตกงาน มีเพียงหนึ่งในสามของผู้ให้ข้อมูลที่ยังมีงานทำในประเทศไทย ณ เดือนธันวาคม 2563 ผู้ให้ข้อมูลที่ยังมีงานทำมักเป็นเพราะความเมตตาของนายจ้าง แต่ก็ต้องยอมรับค่าจ้างน้อยลง ทักษะด้านภาษาไทยและจำนวนทักษะด้านต่าง ๆ ไม่ทำให้เกิดความแตกต่างในแง่การจ้างงานระหว่างการแพร่ระบาดของโรค เพศสภาพและระดับการศึกษาดูเหมือนจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้ให้ข้อมูลในบางระดับ ผู้ให้ข้อมูลชายยังคงมีอัตราการจ้างงานสูงกว่าผู้ให้ข้อมูลหญิงเล็กน้อย ในเวลาเดียวกัน มีกลุ่มการศึกษาเพียงสองกลุ่มซึ่งส่วนใหญ่ยังคงสามารถรักษาการจ้างงานไว้ได้ รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลที่มีปริญญาโท เอก และผู้ที่จบ

มัธยมปลาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนที่ทำงานที่ใช้ทักษะระดับกลางหรือค่อนข้างสูง

ในขณะที่ภูมิทัศน์ด้านผู้ลี้ภัยระดับโลกเปลี่ยนแปลงไปในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าทุกภาคส่วน รวมทั้งภาคประชาสังคมและรัฐบาลไทย ต้องพิจารณาถึงต้นทุนมนุษย์และสถานการณ์ด้านการจ้างงานของผู้ลี้ภัยในเมืองอย่างจริงจังมากขึ้น ในขณะที่หลายประเทศใช้มาตรการที่เข้มข้นมากขึ้น ระหว่างการแพร่ระบาดของโรค การเคลื่อนย้ายของผู้ลี้ภัยข้ามพรมแดนระหว่างประเทศจึงเป็นปัญหาที่ยากลำบาก ส่งผลให้พวกเขาต้องพำนักอาศัยในประเทศที่รองรับเป็นเวลายาวนานขึ้น ถ้ารัฐบาลประเทศที่รองรับแรงงานรวมทั้งประเทศไทย ยังคงห้ามไม่ให้ผู้ลี้ภัยทำงาน แทนที่จะช่วยแก้ปัญหาให้พวกเขา จะไม่เพียงทำให้เกิดภาระเพิ่มขึ้นกับผู้ลี้ภัยเท่านั้น แต่ยังเป็นภาระกับรัฐบาลเอง ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐบาลประเทศที่รองรับแรงงานและสาธารณชนในประเทศดังกล่าว จึงควรพิจารณาว่าจะสามารถใช้ประโยชน์จากต้นทุนมนุษย์ของผู้ลี้ภัย ให้เกิดประโยชน์กับประเทศที่รองรับพวกเขาได้อย่างไร

ข้อเสนอแนะ

- ข้อค้นพบจากการสำรวจขั้นพื้นฐานนี้ ให้ภาพรวมของภูมิทัศน์ที่กำลังเกิดขึ้นของต้นทุนมนุษย์ของผู้ลี้ภัย และสถานการณ์ด้านการจ้างงาน ในช่วงก่อนและระหว่างการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 หน่วยงานและนักวิจัยระดับประเทศและนานาชาติควรขยายขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศไทยให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้มีข้อมูลด้านอุปทานที่ครอบคลุมและแม่นยำมากขึ้น สะท้อนถึงประชากรที่แท้จริงของผู้ลี้ภัยในเมืองในประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ เราจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องสนับสนุนให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลและการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งรัฐบาลไทย กลุ่มภาคประชาสังคม นักวิชาการ และ UNHCR
- ประการที่สอง ขั้นตอนที่สำคัญอีกประการหนึ่งจากข้อมูลในงานศึกษานี้คือ การวิเคราะห์อุปสงค์ของตลาดแรงงาน และการให้ข้อมูลเพื่อการจับคู่กับตลาดแรงงาน จากการศึกษาเช่นนี้ จะช่วยให้เกิดความชัดเจนว่าผู้ลี้ภัยในเมืองจะสามารถปรับตัวเข้ากับภาคการจ้างงานได้บ้าง การจับคู่ของตลาดแรงงานจะช่วยให้เกิดการจับตอปรนที่สร้างความเข้มแข็งและช่วยให้ผู้ลี้ภัยในเมืองเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน
- ประการที่สาม ผลจากการสำรวจนี้ชี้ให้เห็นภาพลักษณ์ที่แตกต่างไปของผู้ลี้ภัย เมื่อเปรียบเทียบกับภาพลักษณ์ตามรายงานของสื่อหรือในกระบวนทัศน์ทั่วไป ผู้ลี้ภัยในเมืองดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด และพยายามหางานทำ แม้จะไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานอย่างถูกกฎหมาย ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า แทนที่จะมองผู้ลี้ภัยเป็นภาระของสังคม เราควรมองพวกเขาว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ ซึ่งพร้อมที่จะได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับสังคมที่รองรับพวกเขา ด้วยเหตุดังกล่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลสามารถร่วมมือกับภาคประชาสังคมและหน่วยงานธุรกิจ เพื่อจัดอบรมให้กับผู้ลี้ภัยในเมือง เพื่อสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากต้นทุนมนุษย์เหล่านี้ในตลาดแรงงาน ทุกภาคส่วนสามารถสนับสนุนให้ผู้ลี้ภัยในเมืองเข้าสู่ระบบตลาด ด้วยการจับคู่อุปสงค์ด้านแรงงานกับต้นทุนมนุษย์ของผู้ลี้ภัยในเมือง มาตรา 63 ของพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 เปิดโอกาสให้สามารถจ้างงานผู้ลี้ภัยในเมืองได้
- ประการที่สี่ สถานการณ์ด้านการจ้างงานก่อนและระหว่างการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เผยให้เห็นความเสี่ยงของผู้ลี้ภัยในเมืองในตลาดแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นเพศสภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์อย่างไร พวกเขาหลายคนต้องตกงาน หรือได้รับค่าจ้างน้อยลง การขาดโอกาสในการจ้างงาน ส่งผลให้คนกลุ่มนี้พึ่งพาตนเองได้น้อยลง ต้องพึ่งพาทรัพยากรของสาธารณะและภาคประชาสังคมมากขึ้น ความเปราะบางได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของพวกเขา นอกเหนือจาก

การเข้าถึงวัคซีนและการตรวจหาเชื้อโควิด-19 ที่จำกัด (Jittiang 2564) รัฐบาลไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสนับสนุนด้านการเงินและอื่น ๆ มากขึ้นกับผู้ลี้ภัยในเมืองในช่วงเวลาที่ยากลำบาก เพื่อให้พวกเขาสามารถยืนอยู่บนลำแข้งตนเองได้อีกครั้ง

**“ผู้ลี้ภัย คือ ผู้ที่ยังมีชีวิต
และสามารถรังสรรค์อนาคตได้”**

Amela Koluder

บรรณานุกรม

- Coddington, Kate. "Producing Thailand as a Transit Country: Borders, Advocacy, and Destitution." *Mobilities* 15, no.4 (2020): 588-603. <https://doi.org/10.1080/17450101.2020.1759928>.
- De Rada, Vidal Díaz. "Face-To-Face Versus Telephone Surveys on Political Attitudes: A Comparative Analysis." *Quality & Quantity* 45 (2011): 817-827. <https://doi.org/10.1007/s11135-010-9373-1>.
- Fragomen, Jr., Austin T. "The Refugee: A Problem of Definition." *Case Western Reserve Journal of International Law* 3, no. 1 (1970): 45-69.
- Goldin, Claudia. "Human Capital." In *Handbook of Cliometrics*, edited by C. Diebolt and M. Hauptert, 55-86. Berlin: Springer, 2016.
- Jittiang, Bhanubhatra. "Balancing Security and Humanitarianism: The Thai Government's Responses to Urban Forcibly Displaced Persons." Ph.D. Dissertation, University of Wisconsin-Madison, 2019.
- Jittiang, Bhanubhatra. "Is the Light Getting Dimmer for Urban Refugees in Thailand in the Time of Covid-19?" In *Southeast Asia, Infected and Interrupted: Elevating Critical Voices on the State of Human Rights and Peace in the Time of COVID-19*, edited by J. M. Baysa-Barredo, K. Ying Hooi, H. P. Wiratraman, 202-204. Nakhon Pathom: Shape-SEA, 2021.
- Kulvmaan, Jesper. "The Absence of Legal Recognition and Its Impact on The Living Conditions of Urban Pakistani Refugees in Bangkok." *Journal of Southeast Asian Human Rights* 1, no. 1 (2017): 37-55. <https://doi.org/10.19184/jseahr.v1i1.5309>.
- Ministry of Foreign Affairs. *Requesting an Approval for (1) the Declaration for the High-Level Meeting on Addressing Large Movements of Refugees and Migrants During the United Nations General Assembly; (2) Pledges of Thailand That Will Be Made at the Leaders' Summit on Refugees Hosted by the President of the United States of America; and (3) Political Standings of Thailand for Both Meetings.* No. MFA 1002/1638. September 9, 2016.
- [กระทรวงการต่างประเทศ. ขอความเห็นชอบต่อร่างปฏิญญาการประชุมระดับสูงเรื่องการจัดการการย้ายถิ่นขนาดใหญ่ของผู้ลี้ภัยและผู้โยกย้ายถิ่นฐานในระหว่างการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ร่างคำมั่นของไทยที่จะประกาศในการประชุมสุดยอดระดับผู้นำด้านผู้ลี้ภัยของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา และกรอบทำทีของไทยสำหรับการประชุมทั้งสอง. ที่ กต 1002/1638. 9 กันยายน 2559.]
- Miroff, Nick. "Trump Cuts Refugee Cap to Lowest Level Ever, Depicts Them on Campaign Trail as a Threat and Burden." *The Washington Post*, October 2, 2020. https://www.washingtonpost.com/immigration/trump-cuts-refugee-cap/2020/10/01/a5113b62-03ed-11eb-8879-7663b816bfa5_story.html.
- National Security Council. *Memorandum of Understanding (MOU) on the Alternative to Detention for Children in the Immigration Detention Center* 2019. January 21, 2019.
- [สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. บันทึกความเข้าใจ เรื่อง การกำหนดมาตรการและแนวทางแทนการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าว เพื่่อรอกการส่งกลับ พ.ศ. 2562. 21 มกราคม 2562.]
- Newland, Kathleen, and Randy Capps. "Why Hide the Facts About Refugee Costs and Benefits?" Migration Policy Institute. September, 2017. <https://migrationpolicy.org/news/why-hide-facts-about-refugee-costs-and-benefits>.

- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). *Human Capital Investment: An International Comparison*. Paris: OECD, 1998. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264162891-en>.
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). *The Well-being of Nations: The Role of Human and Social Capital*. Paris: OECD, 2001. <https://www.oecd.org/site/worldforum/33703702.pdf>.
- Prachathai. "Proposal to Remove Detainees in Songkhla to a Safer Area to Reduce Covid-19 Exposure Risks." May 4, 2020. <https://prachatai.com/journal/2020/05/87497>.
- [ประชาไท. "เสนอย้ายผู้ต้องกัก ตม.สงขลาไปที่ปลอดภัย ลดความเสี่ยงติดโควิด-19 เพิ่ม." 4 พฤษภาคม 2563.]
- Royal Thai Government Gazette. "Regulations of the Office of the Prime Minister on the Screening of Aliens Who Enter into the Kingdom and Are Unable to Return to the Country of Origin B.E. 2562." December 25, 2019. https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/E/314/T_0001.PDF.
- [ราชกิจจานุเบกษา. "ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. 2562." 25 ธันวาคม 2562.]
- Shenoy, Rupa. "Families in Limbo As Refugee Resettlement Is Suspended Due to COVID-19." *PRI*, March 30, 2020. <https://www.pri.org/stories/2020-03-30/families-limbo-refugee-resettlement-suspended-due-covid-19>.
- Sunpuwan, Malee, and Sakkarin Niyomsilpa. "Perception and Misperception: Thai Public Opinions on Refugees and Migrants from Myanmar." *Journal of Population and Social Studies* 21, no. 1 (2012): 47-58. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jpss/article/view/84512>.
- The World Bank. *The Human Capital Index 2020 Update: Human Capital in the Time of COVID-19*. Washington, DC: The World Bank, 2021.
- United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). *Guide on Measuring Human Capital*. New York and Geneva: United Nations, 2016. <https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/consultationDocs/HumanCapitalGuide.web.pdf>.
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). *2021 Planning Summary: Operation: Thailand*. Geneva: UNHCR, 2021. <https://reporting.unhcr.org/sites/default/files/pdfsummaries/GA2021-Thailand-eng.pdf>.
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). "Resettlement". Accessed on March 17, 2021. <https://www.unhcr.org/resettlement.html>.

